

ΡΥΘΜΟΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΗΓΗΜΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ - ΜΕΛΕΤΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΓΡΑΦΟΥΝ:

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ
Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ

Σ. Θ. ΣΠΑΝΙΔΗΣ
Ν. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ
ΦΡΑΓΚ. ΛΕΒΕΝΤΗΣ
JULES ROMAINS
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ
ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛ. ΝΕΟΕΛ. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Η. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Κάλιο φύγε!

Τέσσερα ποιήματα (Μεταφρ. στα Γαλλικά
από τὸν Καίσ. Ἐμμανουήλ).

Κοράλλι. Σκοπὸς χαμένος—Ι.

Γράμμα στὸν ποιητὴ Καίσαρα Ἐμμανουήλ.

Πολὺ ἀνθρώπινο.

Δύο ποιήματα (Μεταφρ. Τζέν. Καββαδία).

Στοχασμοί.

Τρίπτυχο.

*Ο Καβάφης χωρὶς προκατάληψη.

Καραντώνη—Βασιλείου—Δούρου.

Περὶ εὐθυνῶν.

*Εργασία: Ν. Β. Τωμαδάκη καὶ Σ. Π. Βο-
γιατζάκη.

ΡΥΘΜΟΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 1932

ΙΔΡΥΣΕΝ ΟΜΑΔΑ ΝΕΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΙ: Σ. Θ. ΣΠΑΝΙΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 37 - ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠ' ΤΟΝ ΟΙΚΟ Π. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: } ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΔΡ. 50
 } ΓΙΑ ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ ΔΡ. 30
 } ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΔΟΛ. 1

ΓΡΑΜΜΑΤΑ: ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΡΥΘΜΟΣ", ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 37

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΣΤ' ΟΝΟΜΑ ΤΩΝ: Π. Σ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΥ & Σ. Θ. ΣΠΑΝΙΔΗ

ΚΑΛΙΟ ΦΥΓΕ!

Και τῆς εἶπα: Ρόδου μπουμπουνκάκι! Πήγαινε μακριὰ σιὰ ξένα
ποῦ γιὰ σένα τῆς συμπόνιας ἦπια καὶ στὴν ἐρημιὰ,
τὸ φαρμάκι, νὰ μὴν ἔχεις πιά, μ' ἀνθρώπους,
μὴτ' ἐγὼ (Κι ὁ Θεὸς τὸ ξέρει, συντροφιά.
μὲ τὶ πόνου ἔχω χαϊδέψει, Ψηλὰ κοίτα,
καὶ μὲ πόσην ἔγνια κι ἄλλου ζήτα,
καὶ στοργή, σ' ἄλλους κόσμους, σ' ἄλλους τόπους,
μὲ τὸ βελουδένιο τῆς ἀγάπης χέρι, καλοσύνη κι ὁμορφιά.
τὴ λαχτάρα τῆς ψυχῆς σου Γιατὶ μὴτ' ἐγὼ,
καὶ τὴ λουλουδένια σου τὴ σκέψη). ποῦ κορφολογῶ, παιδούλα,
Μὴτ' ἐγὼ, τῆς εἶπα (Τόσο ἡ γῆ, χρόνια τώρα
στὴν ἀγέριν' ὑπαρξή σου, τὸν ἀνθὸ σου ἀπ' τὴν καρδιά,
πρόσφορη δὲν εἶναι τὴν ἀθώα σου τὴν καρδούλα!
κατοικιά). ὡς τὴν ὥρα,
Μὴτ' ἐγὼ, δὲν τὸ στοχάστηκα ποτέ μου, μὴτ' ἐγὼ δὲν ἔχω νιώσει,
«μείνει!» γιὰτὶ ὁ νοῦς μου δὲν τὸ νιώθει,
νὰ σοῦ πῶ. πόση κορῦβουν γνώση,
Μὰ σοῦ μίγησα... ἀπὸ μένα, φρόνηση θεϊκιά,
κι ἀπ' τίς ἔγνιες μου, χωρίσου! τῆς ψυχῆς σου οἱ πόθοι.

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΑΠ' ΤΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ΣΤΙΧΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ

ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ
Κ. ΚΑΒΑΦΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

LOIN

Je voudrais exprimer ce souvenir....
Mais il est mort déjà ; il n'en reste presque rien,
car loin, dans mes années de jeunesse, repose....

L' épiderme était fait comme de jasmin....
Cette soirée d'août—était—ce vraiment en août?—
Je me souviens à peine des yeux...Ils étaient bleus,
me semble-t-il...Ah! bleus, oui...d' un bleu de saphir...

REVIENS

Reviens souvent et prends-moi ;
ô sensation aimée, reviens et prends-moi,
lorsque les souvenirs dans la chair se réveillent
et des désirs anciens repassent dans le sang ;
lorsque les lèvres et la peau se souviennent
et les doigts se troublent comme s'ils touchent de nouveau.

Reviens souvent et prends-moi
lorsque les lèvres et la peau se souviennent....

UNE NUIT

La chambre était mesquine et vilaine
dérobée sous les combles d'une taverne suspecte.
La fenêtre donnait sur une petite rue
étroite et malpropre. D'en bas
on entendait les voix d'une bande d'ouvriers
qui jouaient aux cartes, et se divertissaient.

Et là, dans ce modeste et vulgaire lit,
j'eus le corps de l'amour, j'eus les lèvres
voluptueuses et roses de l'ivresse—
les lèvres roses d'une ivresse telle que même à présent
que je compose ces vers, après tant d'ans,
dans ma demeure déserte, j'en régoûte la douceur....

J' AI TANT CONTEMPLÉ...

La beauté, je l'ai tant contemplée
que ma vue en'est pleine.

Lignes de corps. Lèvres rouges. Membres voluptueux.
Cheveux comme empruntés de statues grecques,
toujours beaux, même s'ils sont en désordre
et tombent légèrement sur les fronts blancs.
Visages amoureux, tels que les a rêvés
ma poésie dans les nuits de ma jeunesse....
dans mes nuits...furtivement rencontrés...

ΚΟΡΑΛΛΙ

Μοιάζει ή καρδιά την καλαμιά Κάθε βραδιά, κάθε βραδιά
πὸν τρέμει στ' ἀγεριοῦ τή νότα. γαρούφαλα ἀγαποῦν στὰ βάζα.
Τὰ λόγια τὰ χρυσᾶ, τὰ πρώτα, Γαρούφαλα—ὄνειρα γαλάζα
δὲν τᾶπε ἀκόμα σὲ καμιά. πὸν πέρνονν πελαργοὶ μακριά.

Μὰ ἀδέξια ὑφάντρα τῆς ἀγάπης
κρύβει τὸ μυστικὸ σκοπό.
Σὰ μαργαρίτα : νὰν τὸ πῶ,
νὰ μὴν τὸ πῶ, πῶς τυραννιέται!

ΣΚΟΠΟΣ ΧΑΜΕΝΟΣ

I

Κάθεται κι' ὄνειρεύεται πρὸς τὸ δάσος—
πρὸς τὴν τεφρὴ καμπὴ πὸν πάει ὁ δρόμος.
Μὰ Ἐκείνη πὸν ἦταν νᾶρθη ἀπὸ τὸ δάσος
γιὰ πάντα ἐκρύβη τώρα ἀπ' τὴν ὁμίχλη.

Γαρούφαλο βαθὺ—μοιάζει τὰ χεῖλι
πὸν τρέμει σ' ἄσπαρτη ἐξοχὴ χωρὶς ἐλπίδα!
Πάει πολὺ τὸ τελευταῖο τᾶσφοδεῖλι
σκοπὸς χαμένος στ' ἄκραχτα τῆς νύχτας.

Σ. Θ. ΣΠΑΝΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΚΑΙΣΑΡΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

«Φαίνεται πιά, πώς τίποτα, τίποτα δὲν μᾶς σώζει...»
Κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

I

Ξέρω ἐγὼ κάτι πὸν θὰ μπόραε, Καῖσαρ, νὰ σᾶς σώση.
Κάτι πὸν πάντα βρίσκεται σ' αἰώνια ἐναλλαγή,
κάτι πὸν σχίζει τις θολές γραμμὲς τῶν ὀριζόντων,
καὶ ταξιδεύει ἀδιάκοπα τὴν ἀτελείωτη γῆ.

Κάτι πὸν θᾶκανε, γοργὰ νὰ φύγη τὸ Κοράκι,
πὸν τοῦ γραφείου σας πάντοτε σκεπίζει τὰ χαρτιά·
νὰ φύγη κρῶζοντας βαριά, χτυπώντας τὰ φτερά του
πρὸς κάποιαν ἀκατοίκητη κοιλάδα τοῦ Νοτιᾶ.

Κάτι πὸν θᾶκανε τὰ ὕγρα παράδοξά σας μάτια
πὸν ἄβρὲς μαθήτριες τ' ἀγαποῦν καὶ σιωπηροὶ ποιηταί,
χαρούμενα καὶ προσδοκία γεμᾶτα νὰ γελάσουν
μὲ κάποιο τρόπο πὸν ὅπως λέν, δὲ γέλασαν ποτέ.

Γνωρίζω κάτι, πὸν θὰ μπόραε, βέβαια, νὰ σᾶς σώση.
Ἐγὼ πὸν δὲ σᾶς γνώρισα ποτέ... Σκεφτήτε... Ἐγώ.
Ἐνα καράβι... Νὰ σᾶς πάρη Καῖσαρ... Νὰ μᾶς πάρη...
Ἐνα καράβι, πὸν πολὺ μακριὰ θὰ τ' ὀδηγῶ.

II

Μιά μέρα χειμωνιάτικη θὰ φεύγαμε.
(Τὰ ρυμουλκὰ περνώντας θὰ σφυρίζαν,
τὰ βρομερὰ νερὰ ἢ βροχή θὰ ράντιζε
κι' οἱ γερανοὶ στοὺς ντόκους θὰ γυρίζαν.)

Οἱ πολιτεῖες οἱ ξένες θὰ μᾶς δέχονταν,
οἱ πολιτεῖες οἱ πῶ ἀπομακροσμένες,
κι' ἐγὼ σ' αὐτὲς ἄβρὰ θὰ σᾶς ἐσύσταινα
σὰν σὲ παληές, θεομέες μου ἀγαπημένες.

Τὰ βράδια, βάρδια κάνοντας θὰ λέγαμε,
παράξενες σὴν γέφυρα ἱστορίες,

γιὰ τοὺς ἀστερισμοὺς ἢ γιὰ τὰ κύματα,
γιὰ τοὺς καιροὺς, τὶς ἄπνοιες, τὶς πορεῖες.

Ὅταν πυκνὴ ἢ ὀμίχλη θὰ μᾶς σκέπαζε,
τοὺς φάρους θὲ ν' ἀκούγαμε νὰ κλαῖνε,
καὶ τὰ καράβια ἀθέατα θὰν τ' ἀκούγαμε,
περνώντας νὰ σφυρίζουν καὶ νὰ πλένε.

Μακριὰ—πολὺ μακριὰ νὰ ταξιδεύουμε,
κι' ὁ ἥλιος πόντα μόνους νὰ μᾶς βρίσκει·
ἐσᾶς τοιγάρα «Κάμελ» νὰ καπνίζετε,
κι' ἐμὲ σὲ μιὰ γωνιὰ νὰ πίνω οὐίσκυ.

Καὶ μιὰ γριὰ στὸ Ἄννιμ, κεντήστρα στίγματος,
μιὰ γριὰ σ' ἓνα πολύβοο καφενεῖο,
μιὰ αἰμάσσουσα καρδιά θὰ μοῦ στιγματίζε,
κι' ἓνα γυμνὸ στὸ στήθος σας κρανίο.

Καὶ μιὰ βραδιά σὴν Μπουῶμα ἢ σὴν Μπατάβια,
στὰ μάτια μιᾶς Ἰνδῆς πὸν θὰ χορέψη
γυμνὴ στὰ δεκαεφτά στικέτα ἀνάμεσα,
θὰ δῆτε—ἴσως—τὴ Γκρέττα νὰ ἐπιστρέψη.

Καῖσαρ, ἀπὸ ἓνα θάνατο σὲ κάμαρα,
κι' ἀπὸ ἓνα χωματένιο πεζὸ μνήμα,
δὲ θᾶναι ποιητικώτερο καὶ πι' ὁμορφο,
ὁ διάφεγγος βυθὸς καὶ τᾶγριο κῦμα;

(Λόγια μεγάλα, ποιητικά, ἀνεκτέλεστα,
λόγια κοινά, κενά, «καπνὸς κι' ἀθάλη»
πὸν ἴσως διαβάζοντάς τα νὰ μὲ οἰκτίρετε,
γελώντας καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι).

Ἡ μόνη μου παράκληση ὅμως θᾶτανε,
τοὺς στίχους μου νὰ μὴν εἰρωνευθῆτε.
Κι' ὅπως γιὰ ἓν' ἀδερφὸν ἐγὼ ἐδεήθηκα,
γιὰ ἓναν τρελλὸν ἐσεῖς προσευχηθῆτε.

ΠΟΛΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ

Ἀσφαλῶς δὲ θὰ καταλαβαίνετε τί εἶναι ντρογά. Ὅριστε. Βυθοκόρος, πῶς... διάλο τὸ λένε... φαγάνα, νὰ ἐπιτέλους αὐτὴ πού σκίβει τὰ λιμάνια κι' ἡ θάλασσα βαθαίνει. Κι' ὄλο βαθαίνει. Τέτοια εἶναι.

Ὁ πλοίαρχος μοῦ φωνάζει νὰ πάρω κάβο. Τρέχω τὸ κλαπὲ ἀργοκίνητο καὶ χωσμένο ἴσαμε ἀπάνω στὴ θάλασσα, ἀρχίζει ν' ἀπομακρίνεται ἀπ' τὴν ντρογά. Ἀργά—ἀργά τραβάει γιὰ τ' ἀνοιχτὰ ν' ἀδειάσει τὴ σαβούρα. Καὶ γὼ περπατῶ ἀπάνω στὴν κουβέρτα. Ἀπ' τὴ μὴν ἀκοῖα ἴσαμε τὴν ἄλλη. Κι' ἀπ' τὶς δυὸ μπάντες. Καὶ πάλι τὰ ἴδια. Μὰ δὲ βασιστὰ πολὺ. Σὲ λίγο τρέχω γὰ ταχτοποιῆσω κάτι καδένες, νὰ ἐτοιμῶσω μαζί μὲ τοὺς συντρόφους μου τὶς μπουκαπόρτες ὥστε στὴν ὥρα τῆς νὰ φύγει ἡ σαβούρα δίχως νὰ χάνοιμε καιρὸ. Σὰν εἶναι καλωσύνη καὶ βοίσκομαι ἀπάνω στὴν κουβέρτα πού μοιάζει καταπληχτικὰ μὲ ὑποβρύχιο, ὀρθώνω τὸ ἀνάστημά μου, βάνω τὰ χέρια μου πίσω καὶ κυττάω πέρα-πέρα μακριά, στὸν ὄριζοντα. Ὅχι γιὰ νὰ δῶ μὴ φάνηκε κανένα ἐχθρικό καράβι, μὰ γιὰ νὰ δῶ ἔτσι πῶς κἀναν οἱ καπετάνιοι πού περετούσανε γιὰ τέτοιους σκοποὺς τὴν πατρίδα. Κι' ἄλλοτε πάλι κατεβαίνω κάτω—στὸ γραφεῖο τοῦ καπετάνιου. Φορῶ ὁμορφα, στραβὰ τὸ κασκέτο μου καὶ σάχνω μερακλίδικα τὸ μάβρο μου σακκάκι. Μαζεύω τὰ φρούδια, τὰ ἐνώνω, ἄγριο μάτι καὶ σφιχτὰ χεῖλια. Κυττάζομαι στὸν καθρέφτη. Ἴδιος γερμανός! Μὰ τὸ Θεὸ ἴδιος γερμανὸς ἀξιωματικός!

ἴσαμε πὺν καμὰ κλωτσὰ λίγο πὺν ἀπάνω ἀπ' τὰ σφυρά, πίσω, καμὰ σφυριγματὰ μὲ συννεφέρνει. Καὶ τρέχω σὰ χαμένο. Κι' εἰμ' ἕνα ζιζάνιο.... Θεὸς νὰ σὲ φυλάξει! Ὁ μάγερός μας μὲ ξέρει καλά: σὰν περῶμε δίπλα-δίπλα σφυρῶ γιὰ νὰ μὴν τρακάουν οἱ μύτες μας. Καὶ τοῦ θερμαστή τὸν καφὲ ριχνω πάντα ἅλατι. Ἐκεῖνον ὅμως πὺν πειράζω πὺν πολὺ εἶναι ὁ γέρο λαστρόμος. Δὲν εἶναι κακὸς ἄνθρωπος. Μὰ τὸ Θεὸ δὲν εἶναι. Μόνο πῶς πίνει. Κατὰ τ' ἄλλα... ὄχι. Πάντα του φορεῖ παντόφλες καρβουνιαρισμένες καὶ πάντα του ἀφίνει νὰ φαίνεται ἕνα κομάτι σῶβρακο ἀπὸ πίσω. Τὰ μουστάκια, ἕνα-δυὸ ἄσπρες χοντροὺς τρίχες. Κι' εἶναι ἀψηλὸς σὰν ἐκεῖνες τὶς μεγάλες μαλτέζικες κατσίκες. Δὲν ἔχει γένεια, δὲν ἔβγαλε ποτὲ του. Στὸ κεφάλι ἔχει μαλλιὰ καὶ τὰ φρούδια του εἶναι μάβρα, σμιχτὰ. Μὰ τὰ μάτια του εἶναι ἀλλοιώτικα. Πότε εἶναι κόκκινα-κόκκινα σὰν τῆς κόττας καὶ πότε-πότε μάβρα. Πάντα ὅμως εἶναι μικρούτσικα καὶ λάμπουν. Ἡ κοιλιὰ του εἶναι λιγάκι μέσα καὶ στὸ ἀπὸ κάτω σαγῶνι του κρέμετ' ἕνα κομάτι κρέας. Δὲν ἔχει κανένα στὸν κόσμω καὶ γι' αὐτὸ δὲ χαλοσκίει. Σὰν πρωτῶρθα μοῦ φάνηκε σὰ διάλογος καὶ δὲν τότε χώνεψα. Καὶ σὰν μοῦδωνε δυὸ-τρεῖς κλωτσὲς τότε φώναζα υπάρμπα-διάλο. Καὶ τὸ πλήρωμα ὄλο σὰν τ' ἀκουγε γελοῦσε. Γιατὶ ὁ γέρος ἔβγαине ἀπ' τὰ

ὀριά του καὶ μὲ κυνηγοῦσε ξεφρενιασμένος. Σὰν μ' ἔπιαν' ὅμως δὲ μὲ χτυποῦσε. Μοῦδινε προσεχτικὸ ἕνα-δυὸ κλωτσὲς καὶ σὰν δὲν ἦτανε κανένας γύρω μοῦλεγε νὰ σκάσω καὶ νὰ μὴν τότε πειράζω. Μὰ μέσ' στὰ ἀργαλεῖα εἶχε γίνεϊ πιά σούσουρο.

—Μωρέ, ὁ γέρο Γουλιάρας σὰν τότε πεῖς μάρμπα-διάλο, γίνε-ται διάλογος...

Καὶ γιὰ νὰ περάσει ἡ ὥρα τὸ πλήρωμα κούρντιζε τὸ γέρο Γουλιάρω. Καὶ γὼ κορδονόμουν κ' ἔλεγα στὸν καθένα πῶς τὸ παρατοῦνκι τοῦ τῶβγαλα ἐγὼ. Κι' ἐκεῖνος ἔπαψε πιά νὰ μᾶς ζυγώνει. Δὲ μᾶς ξανάπε γιὰ τὸ θερμαστή πού σ' ἕνα καφε-σαντὰν στ' Ἀλγέρι τᾶβαλε μεθισμένος μὲ τρεῖς ντόπιους γιὰ τὸ χατήρι μιανῆς πόρνης. Οὔτε μᾶς ξαναμίλησε γιὸ τὸ φίλο του τὸ Στράτο. Συχνὰ τὸ Στράτο τότε θυμότανε καὶ δὲν ἀφηνεν εὐκαιρία πού νὰ μὴ μᾶς ἔλεγε τὴν ἱστορία ὅπου πάθανε σὲ μιὰ πολιτεία στὴ Νότιο Ἀμερική. Εἴχανε βγεῖ μαζί οἱ δυὸ τους ὄξω. Πήγανε βέβαια σ' ἕνα καμπαρέ. Σ' ἕνα καμπαρέ ἀπ' αὐτὰ πὺν βοίσκει κανεῖς στὶς παραλιακὲς πολιτεῖες μὲ τὶς λογιῆς-λογιῆς γυναῖκες. Δὲ θέλει μεγάλο πρᾶμα, βγήκαν γιὰ νὰ γλεντήσουν. Καὶ πίνανε. Κι' οἱ δυὸ τους παλληκάρια τότες. Στὴν καθησά τους, τρακόσα δράμια ψωμι ὁ καθένας καὶ κρασί ὅσο μπορεῖ νὰ χορτάσει τὸ μάτι σου: γλεντοῦσαν. Μὰ ἡ ὥρα περνοῦσε ὀγλήγορα. Τὸ βαπόρι θᾶφενγε κ' ἔπρεπε νὰ πᾶνε. Ὁ Στράτος ὅμως εἶχε ἕνα κακὸ φνσικό. Ἄμα καθόντανε νὰ πει δύσκολα ξεκολλοῦσε. Καὶ τώρα δὲ σηκωνόταν. Τοῦ ρόχτανε νὰ σκοτώσει τὴν πατρώνα πὺν μὲ τὶς γαληφίες τῆς ἀκόμα πολεμοῦσε νὰ τότε κρατήσκει. Ὁ Στράτος δὲν ἀκουγε σὰ παρακάλια, δὲν ἤθελε νὰ σηκωθοῦν νὰ φύγουν. Καὶ τὸ βαπόρι σφύριζε. Ἀρπάγνει ὁ Γουλιάρας μιὰ μποτίλια κονιάκ καὶ σηκώνεται. Πλερώνει. Ὁ Στράτος μεθυσμένος, φίσκα. Τῆνε πάει μέσ' στὴ μύτη του.

—Ἐλα Στράτο, ἔλα. Κι' ὁ Στράτος βλέποντας τὸ πιὸτὸ σηκώνεται, ἀπλώνει τὰ χέρια νὰ τὸ πιάσει καὶ προχωρεῖ. Ὁ Γουλιάρας τραβιέται, βγαίνουν ἀπ' τὸ καμπαρέ κι' αὐτὸς τοῦ φωνάζει:

—Ἐλα Στράτο, ἔλα... κι' ὁ Στράτος ὄλο προχωρεῖ. Φτάνουν στὴν παραλία ἔτσι. Τὸ βαπόρι σαλπάρει. Μιὰ βάρκα ὀγλήγορα ἔτρεξε νὰν τοὺς πάει. Μιὰ δίνει ὁ Γουλιάρας στὸ Στράτο καὶ τότε πετάει ἀνάσκελα μέσα στὴ βάρκα. Κι' ἔτσι δὲν ἔμειναν τότες ὄξω.

Χίλιες φορὲς μᾶς τὴν εἶχε πεῖ αὐτὴ τὴν ἱστορία σὰν ἦτανε κρὺο καὶ μαξενόμαστε γύρω ἀπὸ τὴ σόμπα. Τώρα δὲν ἔλεγε τίποτα. Εἶχε μαξεντεῖ καὶ μᾶς κύτταγε ὄλους ὑποπτα. Τέτοιος ἦταν ὁ γέρο-Γουλιάρας. Μόνο πὺν ἡ ζωὴ του μέσα στὴ ντρογά ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ δὲν ἦτανε καὶ τόσο εὐχάριστη.

Ἐέχασα ἀκόμη νὰ πῶ πῶς ἤξερε καὶ γραμματα. Πολλὲς φορὲς τότε τσάκωσα νὰ διαβάζει ἐφημερίδα. Μέσα λέγανε πῶς ἦτανε πολὺ γραμματισμένος, μὰ ἐγὼ δὲν τὸ πίστεβα. Ταχτικὰ μᾶς ἔλεγε τὶς αὐ-

τοκτονίες που γινότανε και τὰ ερωτικά σκάνταλα. Και πὺ πολὺ αὐτά. Καὶ στὸ τέλος θάλεγε κι' αὐτὸς τὸ δικό του. Κ' ἐμεῖς, τί θὰ πεῖ στὸ τέλος ὁ γέρο-Γουλιάρης, τὸ προσέχουμε πολὺ.

Μιά ἀπὸ τοῖτες τίς τελευταῖες μέρες, ἔκανε κρού πολὺ. Τὰ δόντια χτυποῦσαν, τὸ κορμὶ ἐξάρωνε κι' εἶχε μιὰ φουρτούνα, κοσμοχαλασά.

Ἡ θάλασσα μάβρη - μάβρη ἐπιδρομοῦσε στὰ σκουρογιασμένα πλευρὰ τῶν ἀργαλείων καὶ πότε ἔσκαγε λυσσασμένα ἀπάνω τους, πότε γλυστοῦσε ἀλαφρὰ πᾶν' ἀπ' τὴν κουβέρτα. Οἱ κάβοι μοιάζανε σὺν κορυφῆς βουνῶν πού τις σκεπάζει κίνα ἄσπρο σύγνεφο ἢ ομίχλη. Ἔτσι μοιάζανε. Ὁ καπετάνιος διάταξε νὰ σταματᾷ σὴν ἡ δουλειὰ καὶ νὰ σκολάσουμε. Οἱ πὺ πολλοὶ κι' ὅσοι μπορούσαμε χορεύαμε ἀπ' τὴν χαρὰ μας. Δίχως νὰ πλυθοῦμε, βρωμηάρηδες, μουτζούρηδες βάλουμε τ' ἄλλα μας ρούχα καὶ πεταχτήκαμε ὄξω. Ἡ παραλιακὴ τοῦτη πολιτεία θᾶχε ἴσαμε ἕξη-ἑφτά χιλιάδες ψυχὲς μέσα της. Κι' ἦτανε γιομάτη καφενεῖα μικρὰ - μικρὰ καὶ πλῆθος ταβερνοῦλες.

Στὶς παρέες πού κάμανε οἱ ναῦτες βγαίνοντας δὲ μὲ πῆραν γιατί, λέει, ἐγὼ θᾶθελα μπισκότα. Καὶ βγήκα μονάχος μου. Κουλουρογιασμένος τράβηξα τὸν πρῶτο δρόμο πούλαχε μπροστά μου. Νὰ πάω νὰ πῶ μονάχος δὲ μοῦ ἐρχόταν βολικό. Προπατοῦσα λοιπὸν καὶ χτυποῦσα δυνατὰ τὰ πόδια μου στὸ χῶμα γιὰ νὰ ζεσταίνουμε. Βγήκα σ' ἕνα ὕψωμα. Δὲν ἦτανε κανένας γύρω μου. Ἔτρεχα, πῆδαγα σὺν παλαβὸ καὶ φάναζα, στρίγγλιζα ὅσο μὲ κράταγαν τὰ πλεμόνια μου. Ἦρτα φούντωσα, ἀναψα. Τὸ αἶμα μου τὸ καταλάβαινα κόκκινο-κόκκινο καὶ μοῦ γαργάλαγε τὰ νέβρα. Ἐνα δυὸ φορὲς γέλασα δυνατὰ, πλατεῖα σὰ χάχας. Τράβηξα γιὰ τὰ μαγέρηκα. Ἡ κοιλιά μου σήμαινε τὴν ὥρα. Δὲ μ' ἄρεσαν αὐτὰ πού ἦταν κοντὰ στὸ γυαλὸ καὶ προχώρησα γιὰ πάρα μέσα. Ἐκατσα νὰ φάω. Τὸ τραπέζι μάβρο σὺν τὰ χέργια μου ἀπ' τὴ γλίτσα πούχε πᾶ γίνεῖ ἕνα μὲ τὸ ξύλο. Ἦθελε ξύσιμο γιὰ νᾶβγει. Καὶ μισσοσκότεινα ἀπ' τὴν κακοκαιρία. Ἔτρωγα, ἢ καλλιτέρα κατάπινα γιατί ἴμαι λαίμαργος. Ἀξαφνα μοῦ χτυπάει στ' αὐτὶ:

—Γειά σου μπρὲ πασταραδέλι! ὁ μάρομπα Γουλιάρης!

—Γειά σου, καπετάνιο, γειά χαρά.

Πετιέμαι στὸ τραπέζι του, στὸ βύθος, στὴ γωνιά.

Τὰ ματάκια του πάλι κοκκίνιζαν κι' οἱ μακρουλὲς τοῖχες πούχε κάτ' ἀπ' τὴ μύτη ἦταν κάπως τεντωμένες: γελοῦσε.

—Θὰ πιεῖς μπρὲ, γιὰ θὲς μπισκότο;

—Φέρε μας ἕνα ἀκόμα...

Καὶ πέρασε θαρῶ μισὴ ὥρα κι' οἱ μιλιές μας ἦταν μονάχα «ἐβίβα». Ἐγὼ περίμενα ν' ἀρχίσει νὰ μὲ βρίζει γιὰ τὰ πειράγματά μου μ' αὐτὸς τίποτα. Ἀχνα. Τόνε βλέπω πού πίνει ἀπανωτὰ κι' ἀναρωτιέμαι πού τάχα νὰ τὸ βάνει, ἀφοῦ κοιλιές δὲν ἔχει.

—Ξαίρεις μπρὲ, μοῦ κάνει, ὁ ἄνθρωπος δὲ γεννήθηκε γιὰ νὰ πίνει. (Πῆγα νὰ γελᾶσω. Κύτταξα μιὰ αὐτόνε καὶ μιὰ τὰ κατοστάρια καὶ θυμήθηκα τὰ μπισκότα).

—Ὅχι μωρὲ ζωντόβολο, ὄχι γιὰ νὰ πίνει, τ' ἀκοῦς; Ἐχει ἄλλα, πρέπει νὰ σταθεῖ παλληκάρι. Ἐγὼ, ἀρώτα με, ἔχω σπίτι;

Ναὶ ἔντεκα χρονῶ ἄφρηκα τοὺς δικούς μου. Γιατί; ἔντεκα. Βάλε λοιπὸν, λογάρισε πόσα χρόνια μὲ δέρον' ἡ θάλασσα. Δούλενα. Καὶ τὸ σπιτικό μου μ' ἔχε καμάρι πού βαστοῦσα τὴν ὑπόληψή του. Ἀδερφὸ δὲν εἶχα, ἀδερφὴ δὲν εἶχα. Τρεῖς ψυχές. Ρίχτηκα σὲ μεγάλες στεριές, σὲ μεγάλες πολιτείες. Γνώρισα κόσμον πολὺ κι' εἶχα καὶ λεφτά. Τὸ χωριό μου τῶστεῖλα σὲ λίγο στὸ διάολο σὺν ὅπως τώρα μ' ἔστειλε αὐτό. Ἐμπαινα στὸ καμπαρέ, στὸ Μαρόκο κι' οἱ γυναῖκες δικές μου ἦταν ὄλες. Ἄλλη κλωτσοῦσα σὺν τὸ σκύλλο, ἄλλη τραβοῦσα ἀπ' τὰ μαλλιά κι' ἄλλη χόρευε γιὰ μένα μονάχα. Τὶς πλέρωνα. Ἄμ' κι' ἄλλοῦ; πιθαμὴ, μὲ πιθαμὴ τὰ ξέρω ὅλα τ' ἄμμα. Γιὰ τὴν Ἀμερική; Ὡρα καλὴ σου Στράτο.

Καὶ βάλθηκε πάλι νὰ μοῦ διηγέται τὴν ἱστορία μὲ τὸ Στράτο.

—Ταξίδεψα, πού λὲς σὲ θάλασσες μεγάλες καὶ σὲ ποτάμια πού τὸ πρῶτ' σὰ σηκωθεῖς ἀκοῦς γύρω-τρογύρω νὰ κελαδοῦνε λογῶν-λογῶν πουλιά. Μὴ μοῦ πεις γιὰ τὴ Μαρόκ. Ποῦ ντόπιος... Καὶ βάλε... Ἀπ' τὴ μάννα μου γράμμα ἔφτανε συχνὰ μὰ ὅμως ἐγὼ οὔτε τ' ἀνοιγα' πότε στὸ γιαλὸ τὸ πετοῦσα, πότε ἀναβγα ἕνα σπύριο καὶ τοῦβανα φωτιά. Ναὶ μωρὲ τοῦβανα φωτιά! Μιὰ φορὰ ἔρχεται κάποιος πού μοῦπε πὼς ἦτανε χωριανός μου καὶ μᾶφρονε, λέει, ἀπ' τὴ μάννα μου ἕνα χταπόδι μελίχλωρο κι' ἕνα κεφάλι τυρὶ τοῦ χωριοῦ μου. Δὲν τ' ἄγγιξα στὰ χέργια μου. Τὰ πῆρε πίσω. Τὸ καταλαβαίνεις; Ναὶ μωρὲ τᾶστηλα πίσω. Μᾶμουνα τότε τριάντα χρονῶ κι' οὔτε ἰδέα μοῦβανε νὰ γυρίσω στὸ χωριό. Οὔτε τόπο, οὔτε ἀνθρώπους ἔβαινε πᾶ ὁ νοῦς μου. Καὶ τὰ κατοπινὰ μου χρόνια περνούσανε σὺν καὶ τᾶλλοτινά.

—Πρὸ πέρου μωρὲ τ' ἀκοῦς; πρόπερουν ἦρτα στὴν Ἑλλάδα. Ἀρώτησα ποῖα καράβια πᾶνε στὸ τάδε τὸ χωριό. Πῆγα. Μὰ τὸ χωριό μου μωρὲ μ' ἔδιωξε, τ' ἀκοῦς μ' ἔδιωξε....

Ἄς στὸ διάολο ζουλάπι, καταλαβαίνεις ἐσύ, καταλαβαίνεις;

ΦΡΑΓΚ. ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΟΡΕΣΤΗ ΚΑΝΕΛΛΗ

ΕΛΙΕΣ

Δύο ποιήματα του Jules Romains

ΟΛΟ ΚΑΙ ΠΑΥΩ ΝΑ ΕΙΜ' ΕΓΩ...

Όλο και παύω νά είμ' ἐγώ. Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα
πειὸ ἔντονη ἐκμηδένιση παθαίνει ὁ ἑαυτός μου.
Ἄοριστα κάποιες στιγμὲς τὸ νοιώθω καὶ σαστίζω.

Διαβάτες, σπίτια, θόρυβος αὐτοκινήτων, τζάμια
πὸν λάμπουνε στὸ φῶς, —διαδοχικὰ τραβοῦνε
τὴ σκέψη μου, καὶ βίαια τὴν κατακομματιάζουν.

Τὰ διάφορα θείματα τοῦ δρόμου ὡς μὲ θαμπῶσαν,
ἄδειασεν ἀπὸ ἐσώτερη ζωὴ τὸ εἶναι μου ὅλο.

Ἡ ὑπαρξή μου χάνεται, διαλύεται. Ἡ πόλη
καθὼς μὲ φράει μὲ ἄπληστη τὴ γλῶσσα της γιὰ χάρδια,
μὲ περιστρέφει, μὲ ρουφᾷ, καὶ νὰ μὲ πῆ γυρεύει.

Σὰν ἕνας βῶλος ζάχαρι μέσα στὸ στόμα σου εἶμαι
λαίμαρρη πόλη. Ὅμως ποτὲ μὴν πῆς πὼς μὲ τρομάξεις.
Γι' αὐτοὺς πὸν ὀρίγη αἰσθάνονται στὸ φέσημα τοῦ ἀνέμου
κι' ἕνα ὄνειρο ἔκαμε ἄφοβους—εἶναι χαρὰ μεγάλη
στ' ἀπέραντο αὐτὸ σῶμα σου, πὸν εἶναι ζεστά, νὰ λυώσουν.

ΟΡΕΣΤΗ ΚΑΝΕΛΛΗ

ΔΡΟΜΟΣ

ΕΙΜΑΙ ΚΙ' ΕΓΩ ἘΝΑΣ ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΟΥ

Εἶμαι κι' ἐγὼ ἕνας κάτοικος τῆς πόλης μου. Ἄπ' αὐτοὺς
πὸν κάθονται στὸ θέατρο, καὶ περπατοῦν στοὺς δρόμους—
σὰν ὅλες μιὰ φωνὴ πὸν ἀκοῦν, φυσιογνωμία πὸν βλέπουν
καὶ πὸν ἴσως κάποιον κράτησαν στὴ μνήμη τους διαβάτες.

Ἡ θέληση πὸν ἐλάτρευα, κάποιον καιρὸ, δὲν εἶναι
παρὰ μιὰ ἐφήμερη ροπὴ τῆς θέλησης τοῦ κόσμου.
Περιφρονῶ τὴ σκέψη μου καὶ τὴ μικρὴ καρδιά μου.
Τῆς πόλης εἶναι τ' ὄνειρο πειὸ ὠραῖο ἀπ' τὸ δικό μου.

Ἐπιθυμίες παιδιάστικες, γιὰ ἐλευθερία, δὲν ἔχω.
Ἄθλια καρδιά τὸ γέρικο κρατοῦνε ἰδανικό μου.
Σβόνομαι. Ἡ ἀξιαγάπητη ζωὴ τοῦ κόσμου, ἢ μία,
κάθε μου νεῦρο κατακτᾷ καὶ μὲ παραμερίζει.

Κι' ἐνῶ ἄλλοτε τὸ χέρι μου πονοῦσε νὰ σηκῶν
τῆς ἀγωνίας μου τὸ βαρὺ σὰ σίδερο πακέττο,
μ' ὄση τόρα συνείδηση ἀκόμα μένει ἐντός μου,
εἶμ' εὐτυχὴς νὰ νοιώθω, πὼς, σχεδὸν πειὰ δὲν ὀπάχω.

(ΠΟΙΗΣΗ ΟΜΩΦΥΧΙΣΤΙΚΗ)

Μετέφρασε: ΤΖΕΝΙΑ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

«Πολιτισμός—μᾶς ἐδίδαξαν στὰ φοιτητικά μας χρόνια—εἶναι ἡ αὐξήσις τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου». Καὶ ὁμως, μήπως εἶναι—ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο;

* *

Μετάπλαση τοῦ θανατισμοῦ πρὸς τὸ ποσόν, σὲ ἔρωτα πρὸς τὸ ποιόν, αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο στοιχεῖο πολιτισμοῦ.

* *

Τὸ κωμικό, λέγουν, πηγάζει ἀπὸ τὴν ἀντίθεση. Ἄλλ' ἀπὸ ποῦ ἄλλοῦ τὸ τραγικό;

* *

Ἄλλοίμονο στὰ ἔργα ποῦ δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀναλύσεως!

* *

Τι ἄλλο εἶναι ὁ πόνος, παρὰ ἐγωϊσμός;

* *

Ἄγαθὸν καὶ Κακὸν εἶναι, στήν ἀκρότατή τους ἀπλοποίηση, στήν ταπεινότητά τους ἐνανθρώπιση, δυὸ ἔννοιες ποῦ πηγάζουν ἀπὸ δυὸ ἄλλες—ἀπείρως ἀνώτερες—ἐλεύθερες—μεγαλοπρεπεῖς, ὑπερφυσικές.

* *

Δὲν ὑπάρχει, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἄλλη τιμωρία ἠθική, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τύψη. Εἴμεθα—δοιο τὸ θέλομε, γιατί ἡ ἐκλογὴ εἶν' ἐλευθέρη,—εἴμεθα οἱ τιμωροὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας. Δὲν ὑπάρχει γιὰ κανέναν ἄλλο καὶ τίποτε ἄλλο ἔξω ἀπὸ τὸ συναίσθημα αὐτό,—τὸ μυστηριώδους καταγωγῆς, μυστηριώδους αὐτονομίας, μυστηριώδους ταυτότητος....

* *

Ἡ ἔφεσις εἶναι ἡ Τέχνη. Ὁ κόρος, ἡ Φιλοσοφία.

* *

Ἡ περιφρόνησις, ἡ ἀδιαφορία τῶν νέων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους εἶναι, συγχρᾶ, ἡ μόνη γιὰ τοὺς νέους ἐξεύρεσις ὄρων ὑπάρξεως.

* *

Ἡ ἐργασία εἶναι, δυστυχῶς, πάντοτε ποσόν· οὐδέποτε ποιόν.

* *

Ἡ Λογικὴ ὑπερτερεῖ τὴ Φαντασία. Ὑπάρχουν ἀριθμοὶ ποῦ ἡ φαντασία δὲν ἔμπορεῖ νὰ συλλάβῃ, ἔννοιες ποῦ δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀπομονώσῃ, ἰδανικά ποῦ δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ σχεδιάσῃ. Εἶναι τάχα ἡ φαντασία ἰσχνή, ἢ ἡ Λογικὴ ἀπερίσκεπτη;

* *

Ἡ ἐργασία εἶναι τὸ πάθος τῆς ἀπερισκεψίας, ἡ Γνώσις, εἶναι τὸ πάθος τῆς Ἐργασίας, ἡ Φιλοδοξία εἶναι τὸ πάθος τῆς Γνώσεως. Κλιμακωτὸ φρικῶδες, ὅπου πάσχουν ν' ἀνεβοῦν οἱ ἀφιλοσόφητοι.

* *

Ἡ φιλοδοξία ἔχει κάτι ἀπὸ τὸ ἀπειρο τῶν ἀριθμῶν. Ποιὸς θὰ ἐνασμένιζε ν' ἀριθμῇ; καὶ ἕως—ποῦ;

* *

Ποιὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν δοκιμάζει αὐτὸ τὸ συναίσθημα τῆς κτήσεως. Μόνον τὰ ξένα ὑπάρχουν γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

* *

Φαίνεται ὅτι ὑπάρχει στὸν κόσμον εὐτυχία...ἀφοῦ συμβαίνει κάποτε νὰ εἴμεθα δυστυχέστεροι...

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΤΡΙΠΤΥΧΟ

Ὁ πόθος τῶν αἱμάτων τριαντάφυλλων
χειλιῶν γυναικας χροῦδι νὰ τ' ἀγγίξῃ,
σταγόνες αἷμα, πέταλα, θὰ ρίξῃ.

Τὸ πράσινο ποῦ μένει, τὸ χινόπωρο
στὸ βρόχινο κυττάζοντας καθρέφτη,
σ' ἔκσταση μπουμπουκιοῦ π' ἀνθίζει, πέφτει.

Τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀνοιξης αἰσθάνεται
ἀπ' τὰ κλωνάρια πῶχουν γύρω ἀνθίσει.
Πόσο τὸ κρῦο κλαδευτήρι ἔχει ποθήσει!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Ἄπ' αὐτὸ τὸ τεῦχος καθιερώνομε καὶ μερικές σελίδες πού θάφιερώνονται σὲ συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὴν ποίηση, τὸ μυθιστόρημα, τὴ μελέτη κλπ. Ὁ ΡΥΘΜΟΣ πρόθυμα θὰ δέχεται νὰ φιλοξενίση κάθε γνώμη, καὶ κρίσεις κ' ἐπιρροές εἴτε ἀντικειμενικές εἶναι, εἴτε ὑποκειμενικές, κάθε γνώμη πού θάξ νὰ θέσῃ ἀπόψεις ὅπως δῆποτε σεβαστές.

Κι' ἀρχίζομε μὲ τὸν Καβάφη.

Ο ΚΑΒΑΦΗΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ

Ἐδιάβασα τὸν «Κύκλο» πού μοῦ δώρισες καὶ περνώντας ἀπ' τὴ μιὰ στὴν ἄλλη μελέτη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη, ἔφτασα στὸ τέλος καὶ στὴ δική σου. Στὶς σελίδες τῆς βοήθα μερικά σημεῖα, πού θὰ εἶχα κι' ἐγὼ νὰ ὑποστηρίξω—ἀν καὶ σήμερα γιὰ τὴν ποίησή του ἔχω μιὰ ἀκατάλληλη ἰδιοσυγκρασία, ὥστε νὰ μὴ ἀνέχουμαι τὴ σύνθεση τοῦ λόγου, τὸ στίχο, χωρὶς μουσική. Ἄλλὰ τί ἐννοοῦμε μουσική; θὰ μοῦ πεις. Ὑπόθεση τόσο παρεξηγημένη, πού δὲ θὰ συνεννοηθοῦμε, παρὰ, ἀφοῦ ξεπεράσουμε πολλὰ καλὸν φραστικά.

Μιᾶς γιὰ τὸ ρασιοναλισμὸ στὴν ποίηση τῶν κλασικῶν ἐνῶ ὁ Καβάφης σοῦ ἀποκαλύφθηκε μὲ τὸ ρεαλισμὸ του. Βέβαια, κατ' ἀρχήν, εἶναι ὁρθὸν αὐτό.

Ἄλλὰ ἡ ποίηση τοῦ Καβάφη δὲν ἔχει τόσον ἐνδιαφέρον: γοητεύει ἔξωτερινά, φραστικά, μὲ τὸ θέμα. Ναί, ἡ συγκίνησή της εἶναι λίγη, ἀναιμική, γεροντική, κουρασμένη, μὲ λόγια ἡχηρὰ ἢ παραστατικά—διαγεγραμμένη.

Δὲν μπορῶ νὰ μπλεχτῶ σὲ μιὰν ἀνάλυση γιὰ τὸ περιεχόμενό της. Εἶναι τόσο συγκεκριμένο, ὅπως κι' ἓνα σακκὶ μὲ κάθουνα. Ἀναμφιβόλως, δὲν ἀποκλείεται, νὰ λεχτοῦν ἀκόμη περισσότερα, ἀπ' ὅτι ἔχουν λεχτεῖ γι' αὐτό. Τὸ ἔχει. Πῶς νὰ μὴν τὸ ἔχει; Ἐφ' ὅσον ἐξαντλεῖται μὲς τὸ ἴδιο τῆς θέμα, ἔφ' ὅσον δὲν εἶναι παρὰ μόνον θέμα.

Περιεχόμενο πού δὲν βαραίνει στὴν πλάστιγγα τῆς ποίησης. Εἶναι ἦχοι κι' ὄχι λόγια τὸ περιζήτητο βασιλείο της. Εἶναι ζωὴς κι' ὄχι στατικὴς καταστάσεις μνήμης καὶ τέτοια—νοσήματα πού δικαίως ἀπαγοῦν τὸ ὑποθετικὸ νησιεὶ τῆς ψυχῆς ἀνάλυσης.

Ὁ Καβάφης ἔχει ἓνα ντιλεντάντικο ἀκαδημαϊσμὸ: εἶναι δηλαδὴ ψέμμα καὶ τὸ ψέμμα του κρύβεται μὲ τρόπο καλὸ: ἔχει φινέτσα καὶ παγερότητα.

Καὶ ἀπορῶ πῶς νέοι ἄνθρωποι ἀνέχονται μιὰ τέτοια κατασκευὴ, ὅπως εἶναι τὰ ποιηματά του: χώρος κλειστός, πού οἱ ἐφιάλτες τῆς σάρκας μάταια ζητοῦν νὰ τρυπήσουν τοὺς τοίχους, γιὰ νὰ σκεφτοῦν, γιὰ νὰ ἐντροφήσουν στὰ ὠχρὰ κερὰ πού τὸν φωτίζουν—ὁ πολυέλαιος—δὲ βοηθᾶνε σὲ τέτοιες δουλιές ἀποκοιμίζου ἀπλῶς, τὴν ἐρεθισμένη ἐπιδερμίδα. Καὶ ἡ μνήμη, τοῦ κάκου, ἀνακαλιζέται γιὰ νὰ ἐπεκταθεῖ: οἱ τοῖχοι εἶναι ἀδυσώπητοι ἀπέναντί της. Τὸ παλακόνι, μὲ τὴν θέα τῆς πόλης κάτω, τί νὰ σοῦ κάνει ἢ βοήθ πού στριφο-

γορίζει στὰ θυρόφυλλά του, φέρνει συγκεχυμένες συλλαβὲς ἀπ' τὸ βιβλίο τῆς ζωῆς. Ἡ ἱστορία, τότε, εἶναι τὸ μόνο καταφύγιο. Οἱ ἐφιάλτες, ἐπὶ τέλος, θὰ πάρουν μιὰν αἴγλη, θὰ ντυθοῦν τὸ ροῦχο πού ἀλλιώτικα, θὰ ἦταν τόσο ἀποτρόπαιοι, τόσο γεροντικοί...

Βέβαια γοητεύει ὡς κατὰ ἰδιότυπο, ὅπως καὶ εἶναι. Ἄλλὰ ἡ λύτρωση δὲν ὑπάρχει σ' αὐτό. Δὲν ὑπάρχει, γιὰ τὴν δὲν ὑπάρχει ἡ ἐρωτικὴ κήρυθα τῆς ζωῆς. Μιὰ τέτοια ζωὴ μᾶς τὴ δίνει ὁ ἐνδόμυχος κόσμος, ὁ κόσμος πού ἐφάπτεται μὲ τὸ τόξο τῆς ἐνατένισης, πού διαγράφει ἡ ἄγρυπνη ἐρωτικὴ ψυχὴ—κι' ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἀπ' τὸν Καβάφη. Πῶς νὰ ὑπάρχει αὐτὸ τὸ τόξο, ἔφ' ὅσον αὐτὸ μᾶς τὸ δίνει ἡ λατρεία κι' ὄχι ἡ φαγονία ἢ ἀποθεωτικὴ, ἢ παιδιαστικὴ χαρὰ κι' ὄχι ὁ γεροντικὸς ἡδονισμὸς μὲ σύμβολα τὶς γραβάτες καὶ τὰ εὔχη ὀνόματα τοῦ παρελθοντικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ ποίησή του εἶναι σκέτα λόγια, πού τὰ πήραμε γιὰ ποίηση, ἐνῶ εἶναι ἀπλουστάτα πεζολογία, ἢ ἀκριβέστερα, πεζολογία ἐνὸς ὠραιοπαθοῦς. Βέβαια ἔχει μιὰ ὀργάνωση σ' αὐτὴν του τὴν πεζολογία. Πάντως δὲν κατορθώνει νὰ μᾶς μεταδώσει παρὰ κάποια χαρακτηριστικά λόγια, πού μπορεῖ νὰ ἔχουν ὅπως κι' ἔχουν ἀλήθεια ψυχολογία δὲν ἔχουν ὅμως ποίηση: τὸ ποῖον ἐκεῖνο πού τὸ κατέχουν ὅσοι συλλαμβάνουν τὰ πράγματα, ὅσοι συνθλίβονται μ' αὐτά, οἱ ξεμοναχιασμένοι μὲ τὸν κόσμο ὡς σὲ θρησκεία, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγωνίας, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ κόσμος εἶναι αἴνιγμα πού δὲ μπαίνει σὲ σχῆμα, παρὰ ἀποκαλύπτεται (νοεῖται) σὲ ὄρες σπάνιες κι' ἀκριβωπληρωμένες. Τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη δὲν ἔχει τὸ ὀρίγος, τὴν ἐπισημότητα τέτοιων κρίσιμων στιγμῶν. Ὑστερα, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν διανοοῦνται. Αὐτὰ τὰ πράγματα κατακτῶνται ἀλλέως πως.

Ὁ Καβάφης ἔχει μιὰ ἰδιοσυγκρασία γεροντικὴ. Καὶ τὰ παιδιὰ ἀποστρέφονται τοὺς γέροντες. Ἐνῶ, ἀντιθέτως... Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τοὺς γέροντες νὰ συχνάζουν στὰ παλαιοπωλεῖα, νὰ ψωνίζουν τὸ κάδρο μιᾶς νιότης πού δὲν κερδίσανε—σὲ παλαιοπωλεῖα καὶ σὲ κάμαρες κλειστές.

Ἦθελα νὰ σοῦ γράψω ἔτσι ρητὰ καὶ σύντομα, ἀφοριστικά—γιατὶ ἔτσι μονάχα ταιριάζει—τὴ σκέψη μου γιὰ τὸν Καβάφη, ὅπως τὸν βλέπω τώρα, χωρὶς τὴ μεσολάβηση ἐρωτικῶν ἐπιπολαιότητων. Ἐξ ἄλλου, μᾶς συνδέουν μαζὶ του τόσες συζητήσεις πού κάναμε ἄλλοτε, σ' ἓνα τόσο μακρυνὸ παρελθόν. Ὅταν ψηλαφούσαμε τὰ ζητήματα πού συνδέονται μὲ τὴν ἔκφραση καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ στίχου—ζητήματα πού δὲν κατανοοῦνται παρὰ μὲ τὴ δική μας πείρα—μὲ τὴ γνώση πού κατακτᾶ ἡ ἀγωνία—ἡ ἀγωνία μιᾶς μεθυσιμένης ἀπὸ ἔρωτα ψυχῆς.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΔΡΙΒΑΣ

Σημ.—Τὸ πάρα πάνω ἀπευθύνεται στὸν κ. Τέλλον Ἄγρα.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΞΥΔΗ:

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἡ ποίηση τοῦ Σικελιανοῦ εἶναι τέτοιας φύσης, πού δὲν ἐπιβάλλεται ἀπλᾶ σὲ ὄσους, ἀπὸ συγγενική διάθεση καὶ ἀπὸ θαυμασμό πρὸς τὸν ἐξαγγελτικό λόγο καὶ τὸ μεγαλόπρεπο κάλλος ὀρηκτικῆς καὶ καρπερῆς φαντασίας, τὴν πλησιάζουνε, μὰ τοὺς κυριεῦει σὰ θρησκεία θεμελιωμένη στὴν πιὸ μυστηριακὴ διάθεση τῆς ψυχῆς. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἱερουροὺς καὶ τοὺς ἐξηγητῆς τῆς θρησκείας αὐτῆς πού πάει νὰ γίνεῖ λογικὸ σύστημα, ὁ πιὸ τολμηρὸς μὰ καὶ ὁ πιὸ πρωτότυπος εἶναι ὁ κ. Θεόδωρος Ξύδης, ποιητῆς καὶ στοχαστῆς μαζί, καὶ πρὸ παντὸς νέος, μὲ διάθεση ψυχῆς καὶ νοῦ γιομάτη αἰσιοδοξία, θετικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ ὠραῖο καὶ τὸ ὑψηλό, καὶ ἀμέριμνη ἀποφασιστικότητα.

Ὁ κ. Θεόδωρος Ξύδης μὲ τὴ λιγισέλιδη ἀλλὰ συμπυκνωμένη σὲ κεντρικὲς φιλοσοφικὲς καὶ κριτικὲς ἀρχές, ἀποφθεγματικὴ του μελέτη: «Ἡ θρησκευτικὴ βούληση τοῦ Σικελιανοῦ» ἔφερε μιὰ πολὺτιμη ἀποκαλυπτικὴ πλάκα, ἕνα εἶδος μυστικολατρικῆς ἀπολογίας χαραγμμένης μὲ φανατικὴ ἐξαρση, πού ἔχει διπλὸ σκοπὸ: Νὰ λυτρώσει τὸν κριτικὸ ἀπὸ τὴν πίεση τῆς σωριασμένης μέσα του σικελιανικῆς λατρείας, ὅπως ὁ στίχος ἀνακουφίζει τὸν ποιητὴ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἐμπνευσης, καὶ νὰ δείξει ποιὸς εἶναι ὁ κεντρικὸς ρυθμὸς—ἡ θρησκευτικὴ βούληση—πού συμπλέκει *δμόφωνα* καὶ *δμότιμα* ὅλα τὰ φανερώματα τοῦ δελφικοῦ ποιητῆ. Στὸν πρῶτο σκοπὸ φτάνει ὁ κ. Ξύδης μὲ τὴν εὐκολία, τὸν ἐνθουσιασμό, τὴν ὁρμή, ἀκόμη καὶ τὴν ἀκαταστασία πού πηγάζουνε ἀπὸ τὴν ἀδέσμευτη καὶ ἀνεπιφύλακτη ποιητικὴ του φύση, τὴν πρωτόγονα ἐρωτικὴ, τὴ διαχυτικὴ, τὴν εὐκολοσυγκίνητη. Λάτρης τῆς μυθικῆς καὶ πλαστικῆς ἀρχαιότητας, φυσιολάτρης ὑγίης, θεόληπτος, εὐαίσθητος στὴν πνευματικότητα τοῦ χριστιανισμοῦ, συνεπαρμένος ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ *ἀπόλυτου* σὲ κάθε πνευματικὴ δημιουργία, δὲ μποροῦσε παρὰ νὰ σταματήσει μπροστὰ στὸν «Ἀλαφροίσκιωτο» καὶ νὰ τὸν προσωνήσει ὅπως θὰ προσκυνῶσε τὸν Ἀπόλλωνα ἢ τὸν Διόνυσο. Ὁ δεῦτερος σκοπὸς αὐτόματα ἐκπληρώθηκε—ἂν καὶ μὲ κάποια βιασύνη καὶ ὑπερβολικὴ συντομία δυσανάλογη μὲ τὴν ἔκταση καὶ τὸ βάθος τῶν ἰδεῶν πού ἀγγίζει—ἀφοῦ ἡ λατρεία του πρὸς τὴ Σικελιανικὴ ποίηση, τοῦ ἔγινε συνειδητὴ, ἀποκαταστάθηκε σὲ πολλὲς συγκεκριμένους λεπτομέρειες, καὶ βρῆκε μιὰ κριτικὴ ἐκφραση ἀνάλογη, πού δὲν πείθει μόνο μὲ τὸν παλιὸ τοῦ ποιητικοῦ ὑποκειμενισμοῦ μὰ καὶ μὲ τὸ λευκὸ φῶς μιᾶς ἐπιχειρηματολογίας πού ξεκινώντας ἀπὸ τὸν ποιητικὸ ὑποκειμενισμὸ πάει νὰ ξετυλίχεται σὲ κάποιο ἀντικειμενικὸ σύστημα κριτικῆς ἐρευνας. Ἡ προσφορά του ἔχει τὴν παλλόμενη ὠραιότητα, τὴν ἀπειρη εὐγένεια καὶ τὴ λάμψη πού παίρνει ὁ λόγος ὁ χυμένος μέσα στ' ὄνειρο καὶ στὴν ἔκσταση τῆς λατρείας, μὰ δὲν ἰσορροπίζεται ἀπόλυτα μὲ τὸ βάρος τῆς κριτικῆς ψηλάφησης καὶ μὲ τὴν καθαρὴ αἰσθητικὴ πραγματικότητα τῆς Σικελιανικῆς ποίησης. Πρέπει βέβαια ὁ κριτικὸς νὰ πλαταίνει κάτω τὴν αἰσθητικὴ πραγματικότητα ἐνὸς ἔργου τέχνης πρὸς τὴν περιοχὴ τοῦ ἐξιδανικευτικοῦ ὄνειρου μὰ ὄχι καὶ νὰ τὴ βυθίζει, ἔστω καὶ μὲ τελετουργικὸ ἐνθουσιασμό, στὴν ἄβυσσὸ τοῦ ἀπόλυτου.

Κριτικοφιλοσοφικὴ ἐξόρρηση γιὰ τὸν κ. Ξύδη στάθηκε τὸ νόημα τῆς *ἀπόλυτης ἐνότητας* πού ὀλοκληρῶνεται σ' ἕνα ὑπερθαυμαστὸ καὶ ὑπερέτελο σύνολο, ἀποτελούμενο ἀπὸ τὸν *ἄνθρωπο*, τὸν *ποιητὴ*, καὶ τὸν *ιδεολόγο* μὲ τὰ Δελφικὰ του ὁράματα καὶ προστάγματα. Κάτου ἀπὸ τὴ γοητεία τοῦ λυρικοῦ του μεθυμένου ταξιδεύει μὲ τὰ φτερά γαλάζια πρὸς τὴν ἀνέυρεση τοῦ πνευματι-

κοῦ του θεοῦ πού τὸν ἐνσαρκώνει ὁ Σικελιανός· θέλει νὰ τραβήξει ἀκόμη μακρύτερα, ἔκει πού θὰ συλλάβει καὶ θὰ περιγράψει τὸ εἶδος, τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ψυχολογία τῆς «θρησκευτικῆς βούλησης» τοῦ ποιητῆ του. Στὸ θριαμβευτικὸ του φτεροκόπημα, παραμερίζει, εὐγενικὰ πάντα, τὸν *λογικὸ* θεὸ τοῦ Σπινόζα, γιὰ τὴν δὲ γυρνεῖ τὴν ἀπὸ τὰ ἔξω κατανόηση καὶ ἀφηρημένη σὰ γεωμετρικὸ θεώρημα παραδοχὴ τοῦ θεοῦ μὰ τὴ *δυναμικὴ αἴσθησή του* καὶ τέλος—τὸν ἀποκαλύπτει μπροστὰ του, γύρω του καὶ μέσα του, στὸ παρελθόν, στὸ παρὸν καὶ στὸ μέλλον: Εἶναι ἡ μορφή τοῦ Σικελιανοῦ, μὰ τραβηγμένη ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ τῆς πλάσιον στὸ φόντο ἐνὸς ἀπολύτου ὁραματισμοῦ, πού κατὰ τὴ φράση του: «δὲν τὴ διακρίνει καμμὶ ὑποχωρητικὴ γραμμὴ» καὶ πού εἶναι «δύναμη πρωταρχικὴ καὶ ταχύτητα κεκτημένη». Διαχύνει τὴ συνείδησή του τὴν ἀσυμβίβαστη καὶ μὲ τὴν ἐλαφρότερη ἀκόμη κριτικὴ ἐπιφύλαξη στὸν ἀπόλυτο χώρο τῆς Σικελιανικῆς ἐπικράτειας καὶ μαζί μετατοπίζει μέσα στὴ δική του ἀπολυτότητα τὴν ἐπικράτειαν αὐτή. Ἄν δὲ ζούσαμε σὲ καιροὺς πού πίσω ἀπὸ τὴν ἀστραπή γυρνεῖ κανεῖς τὸ καθαρό, στέρεο σχῆμα καὶ τὴν *ὕπόχωση*, ὁ κ. Ξύδης θὰ προσηλύτιζε πολλοὺς καὶ θὰ τοὺς σκλάβωνε μιὰ γιὰ πάντα στὴ «θρησκευτικὴ βούληση» τοῦ Σικελιανοῦ. Τραβώντας πρὸς τὴν ἀποκάλυψη τῆς «βούλησης» αὐτῆς κατάφερε νὰ γράψει ἕνα περὶ θρησκευτικὸ ποίημα, ἕνα κριτικὸ «τροπᾶρι» πού κυματίζει τελετουργικά, πού φτεροκοπᾶ καὶ γράφει χαρούμενα τόξα σὲ γαλανὸν αἰθέρα, πού χαίρεται τὴν πίστη του. Αὐτοῦ βρισκονται ὅλα τὰ στοιχεῖα πού συνθέτουν τὴ ποιητικὴ προσωπικότητα τοῦ κ. Ξύδη. Ἡ μελέτη του, ἀκόμα καὶ σὲ ἕφος, δὲν εἶναι παρὸ μιὰ προέχουσα τῆς Σικελιανικῆς ποίησης καὶ σκέψης μέσα του, μιὰ εὐτυχημένη μετεμψύχωση.

Ὅμως ἡ προέχουσα αὐτὴ γίνεται ἀφορμὴ νὰ διατυπωθοῦνε πολλὲς κριτικὲς, ἀντικειμενικὲς ἀλήθειες, σπαρμένες ἀφθονα στὴ μελέτη, ἀλήθειες πού ἀποκατασταίνουν σὲ πολλὰ τῆς τὴν οὐσία καὶ τὴν μορφή τῆς Σικελιανικῆς ποίησης. Ἡ κριτικὴ ἀλήθεια δὲν ἀποκαλύπτεται μόνο στὴ μεθοδικὴ ἐρευνα, ἢ στὴ λογικὴ ἐμπνευση, μὰ καὶ μέσα στὴν ἐκρηξη τῆς λυρικῆς παραφορᾶς, μέσα στὴν προφητικὴ μαγία τῆς λατρείας καὶ τότε ἡ ἀλήθεια σὸν καὶ παντοεινὸ καὶ ὁσάλετο καὶ ἤρεμο, λάμπει καὶ φαντάζει ἐντονότερα, ἀντανακλώντας καὶ ἀπωθώντας μαζί, τίς φλόγες καὶ τὰ μεταφυσικὰ φέγγη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἄλλὰ μαζί μὲ τὴν ἀλήθεια, μέσ' ἀπὸ τὴν ἴδια μήτρα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ—ξεπηδᾶ καὶ ἡ πλάνη, καὶ χροῖός μας εἶναι στὴ μελέτη τοῦ κ. Ξύδη νὰ ξεχωρίσουμε τίς ἀλήθειες ἀπὸ τίς πλάνες, τουλάχιστον κείνες πού νομίζουμε τέτοιες. Οἱ πλάνες τοῦ κ. Ξύδη, ὀφείλονται στὴν ἀνεπιφύλακτη ψυχροσύνησθ του καθὼς καὶ στίς ὑπεριδαιλιτιστικὲς του φιλοσοφικὲς κοτευθύνσεις. Τὸ φιλοσοφικὸ του στοιχεῖο, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε ὕλιστικὴ καὶ βαριά, θετικὴ οὐσία, χρησιμεύει γιὰ νὰ συνδέσει τὴ σκέψη καὶ τὸ αἰσθημὰ του, ζοηρεϊόντάς τα μὲ χροῖματα φανταστικὰ, μὰ πού ζαλίζουνε κάποτε τὴ φαντασία του. Καὶ μπορεῖ βέβαια ἡ ζαλιωμένη φαντασία—πού στὴ φυσιολογικὴ τῆς ἰσορροπία εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ τῆς *νόησης*—νὰ γίνετα ἀφορμὴ παρανόησης, μὰ ὁ κ. Ξύδης ἔχει κάποτε τὸ χάρισμα νὰ λογικεύει, καὶ νὰ δίνει σταθερὴ, πειστικὴ μορφή καὶ στίς παρανοήσεις του ἀκόμη.

Ἡ βασικὴ λοιπὸν ἀλλὰ ὠραία πλάνη του εἶναι, πὼς στὴ «θρησκευτικὴ βούληση» τοῦ Σικελιανοῦ ἰσορροποῦνε θεϊκά, τόσο πού νὰ μὴν τίς ξεχωρίζεις, ὅλες οἱ μυστικὲς καὶ δημιουργικὲς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, τοῦ νοῦ, καὶ τῆς φύσης, ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ ὑπερφυσικὰ στοιχεῖα. «Ποτέ μου ἀπὸ τὴν πρώτη γνωριμιά μου μὲ τὸ ἔργο του, δὲν αἰσθάνθηκα ἰδιαίτερη προτίμηση σὲ σημεῖα του». Ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτὴ ἐξομολόγηση, ἐξηγεῖ τὸν ἀπόλυτο ὑποκειμενισμὸ καὶ τὸν μεταφυσικὸ τόνο τῆς μελέτης του. «Γιὰ τὸν ποιητὴ μας δὲν ὑπάρχουν μόρια, ἀλλὰ σῶμα». Ἐχω τὴν γνώμη πὼς ἕνας πού θὰ ἔγραφε: «Ὁ ποιητῆς μας ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν ὀνειροπόληση καὶ τὴν ὀρηκτικὴ ἐνδραση ἐνὸς σώματος καὶ κατορθώνει νὰ πραγματοποιήσει μὲ ἀνυπερβλητὴ δύναμη καὶ τέχνη *κομμάτια* του, μόνο» θὰ ἐκτιμῶσε ἀκριβέστερα τὴ δυναμικὴ καὶ τὴν αἰσθητικὴ ἀξία

της ποίησης αυτής. Ο κ. Ξύδης φαίνεται ότι παρασνομένος από τις τάσεις, τον όγκο, και τις προφυτικές προθέσεις του Σικελιανού, δεν πεφάρχησε ολόκληρα στη σκέψη του τα γενικά και τα μερικά νοήματα της αισθητικής που πρέπει να εφαρμόζεται στην έρευνα ενός έργου τέχνης. Η Δελφική ενόραση είναι πραγματικά «ουβιμοστή ενισμός», ή ακρόατη συνέπεια της Σικελιανικής ιδιοσυγκρασίας. Οι στίχοι του είναι όλοι της ίδιας δραματικής και αλληγορικής καταγωγής, μα όχι και της ίδιας έντασης, του ίδιου ποιητικού βάρους. Όμως και με όλο που τους ανυψώνει στο τέλειο, άξεχώριστα, ο κ. Ξύδης κατορθώνει να τους χαρακτηρίσει εξάισια: «Το πνεύμα και η φύση πιο ταιριαστά δε μπορούσαν να συζήσουν. Γι' αυτό, ο ρεαλιστικότερος, ως τον ποίη, στίχος του Σικελιανού, είναι και τέλειο πνευματικός». Άλλου, άγγίζει και σαν τελειωτικά, τη φυσικολατρική χορδή του ποιητή: «Μέσο στη φυσιολατρεία του υπάρχει η λατρεία του έαυτού του. Νά, η βασική διαφορά του με κάθε άλλον ποιητή». Μιλά με πραγματική **κριτική ασφάλεια** για την άρχαιολατρεία του ποιητή, που πέρασε τρισβάρη στο νόημά της: «Άλλο στοιχείο στην ποίηση του Σικελιανού είναι ένας άπέραντος ρεμβασμός που πηγάει από την έκστατική άρχαιολατρεία του ποιητή. Ο ρεμβασμός του Σικελιανού δεν είναι η άφαιρέμενη ρομαντική κατάσταση της ψυχής. Προσωποποιημένος, προσωποποιεί. Είναι πραγματικότητα. Τα χείλη του θεού δεν είναι νεκρά. Το βλέμμα της θεάς δεν είναι σβυσμένο». Οι έπιγραμματικοί αυτοί και φωσφορίζοντες στοχασμοί του κ. Ξύδη για την άρχαιολατρεία του Σικελιανού βρίσκουνε δικαίωση και από το τελευταίο ποίημα του ποιητή τον «Διθύραμβο του Ρόδου» που είναι μια στοχαστική αναπόληση του όρφικου θρύλλου, όμως όχι παθητική δηλ. απλά και λυπητερά ρομαντική, αλλά δυναμική, ενεργητική, με ιδεολογική θέση, με συνειδητή τάση προς το μέλλον, προς τη Δελφική πραγματοποίηση της παγκόσμιας πνευματικής απελευθέρωσης. Μα το τελευταίο αυτό ποίημα του Σικελιανού με φέρνει ακόμη σε κάποια άλλη παρατήρηση του κ. Ξύδη που έχει σωστή βάση μα όχι και σωστό συμπέρασμα. Η ποίηση του Σικελιανού δεν παρουσιάζει, κατά τον κ. Ξύδη, εκείνο που λέμε **εξέλιξη**. Παρουσιάστηκε μία για πάντα, αποκαλύφθηκε, φανέρωσε με μιάς κάθε ποιητική δυνατότητα. Σε κάθε της εκδήλωση, πάντα είναι **δμόθυμη, δμόφωνη**, σαν το τραγούδι του άηδου. Η ποίηση λοιπόν αυτή, ή ανέξελητη, προϋποθέτει μια καλλιτεχνική φύση **έξ άεί**, με δυναμικότητα άπροσμέτρητη, που ούτε άδυνατεί, ούτε πλουταίνει, ούτε διαμορφώνεται, ούτε κινείται. Όλα τα ποιήματα του Σικελιανού πρέπει να έχουνε την ίδια δύναμη, την ίδια ένταση, το ίδιο βάθος, το ίδιο άποτέλεσμα. Δεν οās φαίνεται πολύ μεταφυσικό το συμπέρασμα τούτο, και πολύ μακροσμένο από την πραγματικότητα της Σικελιανικής ποίησης; Παίρνοντας άφορη από τον «Διθύραμβο του Ρόδου» στοχάζομαι τα έξής για την ποίηση του Σικελιανού, που βέβαια δεν είναι τόπος εδώ να κριθεί όπως της άξίζει. Νεώτερος ό ποιητής ήτανε όρητικώτερος, ακράτατος, μεταρσιωμένος, έφευρετικώτατος, έντονώτερος είχε έξοχες, μεγαλοφρεις λυρικές στιγμές, μεγαλόπρεπα φτερουγίσματα, μα και ξαφνικές πτώσεις πηγαυοόρχονταν άνάμεσα ούρανου και γης σπρωχόμενος από την ίδια ζίνηση. Με το πέρασμα του χρόνου, σημειώνεται στην ποιήσή του μια γενική ύφεση, μια ίσορρόπηση σταθερώτερη των έτεροζλίτων δυνάμεων που τη συνιστούν. Ο ρεμβασμός του έχασε την άπόλυτη έκσταση και διαμορφώθηκε σε μια στοχαστική διάθεση που δεν εκφράζεται με την παλιά θερμή της ψυχής και της φαντασίας, αλλά που διατυπώνεται με κάποια αλληγορική ψυχρότητα, με τη βοήθεια πολύπλοκων περιγραφικών, έπικων εικόνων, που δεν είναι πάντα περασμένες από το μυστηριακό ύγρο της ποιητικής πεμπουσίας. Η σκέψη, ό πικρός στοχασμός, ή φωτιά που σβίνει και γίνεται άναμνηστική στάχτη, προσβάλλουσε και καταχτάνε σιγά σιγά την ύπερθεμασμένη εκείνη φαντασία που στο λυρικό της έπασμα όφειλουμε τόσα άριστοργήματα. Όπως από την καινούργια αυτή ψυχική και πνευματική μετάσταση, που διαπιστώνει αντίθετα με τη γνώμη του κ. Ξύδη,

πώς και ό Σικελιανός δε μπορεί να ξεφύγει από τα σιδερένια χέρια των βιολογικών νόμων, ό άληθινός κριτικός δεν πρέπει να νομίζει πως ό ποιητής χάνει, αλλά να προσμένει καινούργιες μορφές κι εκφράσεις.

Βέβαιος είμαι πως πολλοί που αντιπαθούνε τη **λυρική κριτική**, την κριτική που πηγάει από την έρωτική άφοσίωση προς ένα έργο τέχνης, θα παραγγωρίσουνε και ίσως θα κακομεταχειριστούνε τη μελέτη αυτή του κ. Ξύδη, και τις πολλές και συμαντικές άλήθειες που διατυπώνει εξάισια. Μα δεν θα έχουνε κανένα δίκιο, γιατί ή μελέτη του κ. Ξύδη, αν και ιεραστολογική, δε θυσιάζει κανέναν άλλο ποιητή, καμιά διαφορετική νοοτροπία, στο βωμό της Σικελιανικής λατρείας. Είναι θαμαστά καλόπιστη και άκακη, άφιλοκερδής και καθόλου εγωίστικη. Αντιμετωπίζει κάποτε την άφέλεια μα όχι και την εκφυλισμένη πόζα της Καβαφολογίας του Παπατσώνη και του Σπιέρου. Γιατί ό κ. Ξύδης κατά βάθος είναι ποιητής δηλαδή άνθρωπος που αντιλαμβάνεται την όμορφιά σά θρησκεία, και που εκφράζεται σε όλη τη συναισθηματική άκεραιότητα του έγώ του. Έχει μέσα του πλούσιες και καθαρές πηγές ιδεών και συναισθημάτων, που τα νοιώθει σαν όλικές παραστάσεις, πάντα με λυρικό περίβλημα. Για τούτο όποιος πάρει στα χέρια του τη «Θρησκευτική βούληση του Σικελιανού» πρέπει να τη διαβάσει με την προϋπόθεση πως ένας ποιητής την τραγούδησε...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

ΔΥΟ ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

I. ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΑ: ΠΕΙΡΑΙΩΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

II. ΝΩΝΤΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥ: ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΤΗΣ ΣΑΡΚΑΣ & ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

I. Τα ποιήματα της συλλογής του όκ. Σπάλας τά θέλει βγαλμένο από το ρυθμό της σύγχρονης ζωής, εμπνευσμένα από τον Πειραιά της σκληρής δουλειάς και της βιοπάλης. Άκολουθώντας το δρόμο της «προποιορειακής» τέχνης, έχει στραμένο το ενδιαφέρον του όχι μόνο στο ύποκειμενικό συναισθηματικό κόσμο, αυτόνομο και ανεξάρτητο από τις έξωτερικές όλικές συνθήκες της ζωής, αλλά από αυτές τις ίδες.

Τα ποιήματά του όμως θάλεγα—αν επιτρέπεται μια τέτοια έκφραση προκειμένου για την ποίηση—είναι «ήθογραφικά»—με μια πιο συγχρονισμένη σημασία της λέξης. Είναι δηλαδή έξωτερικές περιγραφικές εικόνες των αντικειμένων τους, που δε μάς δίνουν τον έσωτερικό τους ρυθμό, την έσωτερική τους υπόσταση ενώ αυτή είναι κυρίως που μάς ενδιαφέρει και μάς συγκινεί. Με το να περιγράφει άλλα μια κατάσταση, όσο πιστά κι αν το κάνει κι όσο σκληρή και κακομοιριασμένη κι αν είναι, δεν κατορθώνει να ξυπνήσει τη συμπάθεια και την αγάπη για τα πλάσματα που ζουν και βασανίζονται κάτω απ' αυτή. Η αισθητική συγκίνηση γεννιέται, σαν πρόκειται για τέτοια θέματα, όταν φανερώσης και αισθητοποίησης τη σύγκρουση του έσωτερικού κόσμου με τις έξωτερικές συνθήκες, όταν βάλης σ' ένα μαύρο φόντο την έσωτερική λευκότητα. Σκληρές συνθήκες ζωής βλέπουμε ή μπορούμε και να φανταστούμε όλοι μας. Όμως δε φτάνει. Δεν ενδιαφερόμαστε τόσο για τις περιστάσεις της ζωής, όσο για το έσωτερικό δράμα του ανθρώπου που τις ζει. Ο «γραφιάς» του Καρυωτάκη δεν έκανε καμιά βραδιά και σκληρό δουλιά σαν τους «άνθρώπους των μπλε μπλουζών» του κ. Σπάλα, όμως νιώθουμε τον πόνο του ανθρώπου που είναι αναγκασμένος να ζή σ' ένα στείο και άχαρο περιβάλλον.

Σ' ένα ποίημα μόνο, «στο έργοστάσιο», νιώθει κανείς κάπως ζωηρή τη σύγκρουση αυτή. Κι' αυτό είναι το καλλίτερο, μου φαίνεται, της συλλογής.

Δεν είναι όμως όλα τα ποιήματα της συλλογής «Πειραιώτικες είδησεις».

ειδήσεις απ' την πόλη «που οδηγεί η ζωή αλλά και ο θάνατος». 'Υπάρχουν κι' άλλα—π.χ. «έξισωση» «μετά τόν έρωτα» κ.λ.π.—βγαλμένα από τόν υποκειμενικό συναισθηματικό κόσμο, που και σ' αυτόν μπορεί—γιατί όχι;—να οδηγεί η ζωή κι' ο θάνατος.

'Αλλά και σ' αυτό το επίπεδο ο κ. Σπάλας, παρ' όλη την προσπάθειά του να πρωτοτυπήσει στα έκφραστικά του μέσα, δέ μας έδωσε τίποτα καινούργιο.

'Όσο για τη σάτιρά του, που προσπαθεί ν' απλώσει σε μερικά του ποιήματα, δεν είναι αξιόλογη μάλλον άστενικιά και τις περισσότερες φορές κακοβαλμένη δέ μοιάζει ούτε με τόν μοιραίο σαρκασμό τού Καριωτιάκη ούτε με τόν πικρό γέλιο τού 'Ανθία—που την επίδραση και τών δυο μπορείς να διακρίνεις σε αρκετά μέρη.

II. 'Η συνθησιμένη μας και αιώνια ζωή με τις λύπες της και τις χαρές της, που τη ζούμε έτσι, γιατί μοιραία υπάρχει, είναι τόν περιεχόμενο τών ποιημάτων τού κ. Θεόφιλου Τραγούδια τής ανθρώπινης—με τή στενώτερη σημασία—ζωής, τής περιορισμένης, που τόν νόμά της είναι ένα χάσμα από γεγονότα και ευκαιρίες που μας κάνουν άλλοτε να γελάμε, άλλοτε να κλαίμε και να απογοητευόμαστε. Κάποτε πάλι, σάν παραφωνία, αντίστεκόμαστε λίγο, φιλοσοφούμε («έκμηδένισ», «όμιλία στον εαυτό του») και ξανά αφήνουμε να συρθείμε στό δρόμο τόν μοιραίο με τις πίκρες και τις χαρές του.

Τά ποιήματα τού κ. Θεόφιλου δέ φανερόνουν βαθιές και σκοτεινές τοποθεσίες και μορφές τής ψυχής. Ζούν με τά τυχαία και πρόχειρα συναισθήματα τής καθημερινής ζωής. Και όντας τέτοια δέ μιλούν βέβαια για καινούργιες ένατενίσεις για πρωτόγνωρα πράγματα. 'Εχει όμως που περιορίστηκε ο ποιητής τους έζησε και μιλάει με ειλικρίνεια Τραβάει τόν συνθησιμένο δρόμο χαίρεται, θλίβεται—τραγουδάει. 'Από τόν «ξύπνημα» ως τόν «τέλος» τά τραγούδια του ζούν στην ίδια ενιαία ατμόσφαιρα και διάθεση. Κι' αυτό είναι κάτι δείχνει πραγματική διάθεση. 'Ο στίχος του άκόμα είναι σχεδόν πάντοτε στρωτός, χωρίς παραγεμισματα, δετός, χρωματισμένος.

'Ο κ. Θεόφιλος θά γράψει άσφαλώς καλλίτερα και για καλλίτερα πράγματα πλαταιώνων τόν όπτιχο πεδίο τού ποιητικού του ένδιαφέροντος και βαθαινοντας τά αισθήματά του και τή σκέψη του. 'Υπάρχουν στα σημερινά του ποιήματα πολλά σημεία που μας επιτρέπουν να τόν ελπίσουμε.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΔΥΟ ΠΕΖΑ

I. Ν. Π. ΔΟΥΡΟΥ: Η ΑΤΙΜΗ ΠΑΡΘΕΝΑ

II. Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ: ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

I. 'Η χάρη κι' η λεπτότητα στην αφήγηση είναι δυο στοιχεία που πάντοτε έχουν ως αποτέλεσμα να μας δημιουργούν ευνοϊκή κρίση και να μας χαρίζουν γοητευμένη κι' απολαυστική τήν εικόνα που θέλει να μας παρουσιάσει ένα μυθιστόρημα.

'Επειτα τόν να κατορθώσει ένας συγγραφέας με τόν βιβλίο του να μας κρατήσει σε κάποια ατμόσφαιρα φαντασίας—όταν αυτό είναι ένα μυθιστόρημα—και να μη μας παρουσιάσει σελίδες άσυνάρτητες κάνοντας άγοραία Κοινωνιολογία—όπως από υπερμοντερνισμό συνήθίζεται στα τελευταία χρονικά τού 'Ελληνικού μυθιστορήματος—είναι κάτι που δείχνει τήν αξιοπρόσεχτη και χαρακτηριστική προσωπικότητα τού συγγραφέα.

Στις σελίδες ενός νέου κοινωνικού μυθιστορήματος τού κ. Ν. Π. Δούρου ('Η άτιμη Παρθένα) διακρίνονται τέτοια troupilles που μας επιτρέπουν να αναγνωρίσουμε προσωπικότητα στό συγγραφέα.

Τόν θέμα παρμένο μέσα απ' τή ζωή, δίνει τήν ευκαιρία να δημιουργηθεί

μιά καλοδουλεμένη κι' έντονη έργασία που βρίσκεται μέσα στα όρια τής πραγματικότητας και που μακραίνει από τή ριχή και φαινομενική φαντασία.

... 'Η άπερίοριστη τάση ενός λειτουργού τής δικαιοσύνης, όπως τοποθετήσει ένα γεγονός πάνω στην αλήθεια, όπως δικαιώσει μια οικοδομημένη υπόθεση που ήταν άποκλειστικό δημιούργημα και γέννημα ενός «ψυχολογικού αυτομορφισμού» και μιας «επαγγελματικής παραμορφώσεως» (σελ. 190 κεφ. ΙΣΤ) ζωγραφίζεται χαρακτηριστικά και ψυχολογημένα.

Τόν βιβλίο τού κ. Δ. δεν άνοίγει νέους δρόμους στό κοινωνικό μυθιστόρημα, ούτε ό συγγραφέας καινοτομεί· μάλιστα μπορούμε να βεβαιώσουμε ότι άκολουθεί και 'άποιους παλιούς έκφραστικούς τρόπους—μά σ' αυτά δεν έμποδίζουν καθόλου τόν συγγραφέα να δείξει μια τεχνική εκδήλωση μέσα στα όρια τής έννοιάς της.

II. Τή ζωή τών «ταπεινών και καταφρονημένων» αυτών που άγχομαχούν συντριμια κάτω απ' τόν βαρύν κι' άδυσώπητο πέλμα μιας ανάγκης...· μας λέγει στον πρόλογο τού βιβλίου του ό κ. Γιάννης Σφακιανάκης, νέος διηγηματογράφος απ' τόν 'Ηράκλειο τής Κρήτης, ότι θέλει να μας παρουσιάσει. Τή δήλωση αυτή τήν άπαντούμε σε πολλά απ' τά νεοελληνικά βιβλία και μπορεί να πει κανείς πως κατάντισε' ένα απ' τά κοινότερα θέματα τής πεζογραφίας, τόν θέμα «τής ζωής τών ταπεινών και καταφρονημένων».

Αυτό είναι μια άποψη. 'Η άλλη είναι ότι τόν θέμα τόν κοινό παύει να είναι τέτοιο όταν ευρεί τόν δεξιότεχνη που θά τόν πραγματοποιηθεί. Κι' η ανθρώπινη δυστυχία είναι βέβαια θέμα κοινό άφοι είναι τόν συχνότερο γεγονός που μπορεί να συγκινήσει και να δημιουργήσει τόν ίδιο πάντοτε κύκλο συναισθημάτων (έπαναστατικών σε μια κατάσταση, συναισθημάτων αλληλεγγύης κοινωνικής ή και ταπεινών συναισθημάτων άρχοντοχωριάτικης έλεημοσύνης) γίνεται όμως θέμα άμεσο κι' έπιτακτικό όταν κατορθώσει να δημιουργήσει τήν αιτία κάποιου άνώτερου κι' ευγενικού. Κι' αυτό τόν κατορθώνει μόνο η δεξιότεχνα κι' η τεχνική τού λόγου που είναι απ' τά γνωρίσματα τού καλού πεζογράφου. 'Όπως και τόν κοινό και πολυτραγουδιμένο σεξουαλικό αίστημα, τόν έρωτικό έξυψώνεται απ' τόν καλό τόν ποιητή. Κι' αυτό τούλάχιστο στα περισσότερα απ' τά διηγήματά του, (Δέν σκότωσα τόν άφέντη μου. Sacra Familia. 'Ο πόθος τού Θεοφύλακτου. Οί σκελετοί θρηνούν) ό κ. Σ. τόν έφτασ.

Τή ζωή τών ταπεινών η κάτι περισσότερο τή γονατισμένη μεριά τής ζωής, τήν 'Αχαίρευτη και κακομοιρισμένη μας τήν έδωσε σε πολλές της στιγμές σπαρταριστή. Κι' όχι μόνο αυτό· μας τήν έδωσε και με κάποια έννοια, όπως λέγει και στον πρόλόγο του, έστω κι' αν η κοινωνική σημασία τής έννοιας αυτής φαίνεται κάπου και που σάν παρατραβηγμένη και ζητημένη, (σελ. 12— Για τόντο άναγκαζόυσε σάν έβλεπε κάποιους φίλους του νέους σάν κι' αυτόνε να στέκουν ψυχροί μπροστά σε γεγονότα που συνταράζανε τόν κόσμο). Στις γραμμές αυτές διακρίνεται κάποια άφέλεια τού συγγραφέα. Στο διήγημα «Οί Σκελετοί που θρηνούν» μας δίνει γραμμές πούχουν μέσα τους στοιχειώδη ειρωνία...· 'Φυσικά οι χωριάτες πήγαν να πετάξουν από χαρά.

'Αρχεψαν κι' όλας να βλογάνε τόν πόλεμο που θά τούς έδινε ψομί».

«'Όταν σκεφτότανε οι χωριάτες πώς αυτά τά κόκκαλα ήταν χρέμα πάψονε να τά θαρούνε για κόκκαλα και τά θαρούσαν για χρέμα...»

Τά ιερά «των ύπερ πατρίδος και πίστεως θανόντων» κόκκαλα, η πείνα τά μετέβαλλε σε κοινό μέσα άγοράς άρτου έπιουσίου.

Α. Κ. ΔΟΥΡΟΣ

Ο «ΡΥΘΜΟΣ», σάν ὄργανο τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων νέων, δίνει ὅλο τὸ δικαίωμα σὲ συνεργάτες του ποὺ πιστεύουν στὴ θεμελιώδη ἀνάγκη τῆς συνειδητοποίησης τοῦ διανοομένου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἰδεολογικὲς τὸν ἀποχρώσεις, νὰ ἀκούουν ἀπ' αὐτὲς τὶς στίλβες, τὴν κριτικὴ γιὰ κάθε πνευματικὴ ἐκδήλωση ποὺ προέρχεται πρὸ πάντων ἀπὸ νέους, ποὺ εἴτε ἐμμέσως εἴτε ἀμέσως ἔχει κάποιο ἠθικὸ ἀντίκτυπο στὴ ζωὴ μας

ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΝΩΝ

Ἄλλο πάλι τοῦτο: μερικοὶ νεοσοὶ ποὺ φιλοδοξοῦν νὰ παίζουν Ναπολεόντειο ρόλο στὴ διανοητικὴ μας ζωὴ, μὲ μοναχὰ ἐφόδια τὴν ἀγραμματοσύνη τους, καὶ τὸ θράσος τῆς ἀγνοίας, ἀπὸ «κοινουὺ συμφέροντος ὀρμώμενοι» ἀπεφάσισαν κι' ἴδρυσαν—ὅπως διαβάσαμε, δυστυχῶς, σὲ μερικὲς Ἐφημερίδες τὴν—«Ἐνωσιὴ τῶν νέων λογοτεχνῶν»....

Εἶναι τόσο ἀστεία τὰ πρόσωπα ποὺ σημάτισαν αὐτὴν τὴν «Ὄργάνωση» ὥστε δὲ θάπρεπε νὰ καταπιαστοῦμε μ' αὐτὴ τὴ θλιβερὴ ὑπόθεση, ἂν δὲν ἀντιπροσώπευε αὐτὴ ἢ «κίνησις» ἓνα ἀζόμια κροῦσμα, κοντὰ στ' ἄλλα τῆς Ἀθητικότητας καὶ τῆς προχειρολογίας ποὺ δέρνει τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ καὶ ποὺ δὲν τῆς ἐπιτρέπει νὰ διατηρήσῃ τὴν προεπιμένη ἀτιμωσίαν.

Γιὰ μιὰν ἀκόμη φορά, δηλαδὴ, ἀποδείχεται ὅτι στὴν Ἑλλάδα τὸ πεδίο γιὰ τὴ δράση νεοτέρων «διανοητικῶν» τύπων, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος «καταφερτζήδων» τῆς πνευματικῆς μας κίνησης, εἶναι ἐλεύθερο ἀπολύτως καὶ ὅτι κανένας σεβασμὸς δὲν ὑφίσταται οὔτε γιὰ ἀρχὰς ποὺ ἀντιπροσωπεύουν διάφορα διανοητικὰ ρεύματα, οὔτε γιὰ πρόσωπα ποὺ γιὰ τὸν ἄλλον λόγο ἔχουν πάρει μιὰ ξεχωριστὴ θέσιν στὸ πνευματικὸ μας κόσμον, οὔτε γιὰ ὀργανώσεις, οὔτε γιὰ κινήσεις ποὺ ἀξίζουν κάθε ἐχτίμησι.

Ἔτσι μιὰ ποὺ οἱ νεοσοὶ αὐτοὶ δὲν εἶχαν τὴν ὑπομονὴ νὰ διεκδικήσουν αἴριο μιὰ θέσιν, μὲ τὴν εὐσυνείδητη δουλειὰ τῆς, τὸ μόχθο, καὶ τὴν ἀξία τους μέσα στὴν πνευματικὴ μας κίνησι, καὶ στὴ μοναδικὴ μας σοβαρὴ ὀργάνωσι τὴν «Ἐνωσιὴ Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν», δὲν ἐδίστασαν νὰ κάμουν μιὰ ἄλλη ὀργάνωσι—ἂν ἔδειναν κάποιο σεμνότερο τίτλο δὲν ὑπῆρχε κανεὶς λόγος νὰ τοὺς κατηγορήσῃ κανεὶς—καὶ νὰ σφετερισθοῦν οὐδιστικὰ τὸν τίτλο τῆς.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ ἰδοῦμε αἴριο νὰ συνέρονται παρόμοιοι τύποι καὶ νὰ κάνουν «Ἀκαδημίες» σὲ κάθε πόλιν καὶ σὲ κάθε συνοικισμό...

Μήπως καὶ τὰ «Κολλιστεῖα» ποὺ ἀποτελοῦσαν μιὰ ἀπόπειρα ἀναβίωσης τῆς παραδόσης, δὲν ἐφθασαν στὸν τόπο μας στὸ χειρότερο κατάντημα;...

Μήπως ἀρισμένες ἀογές πρὸς τὶς ὁποῖες στρέφουν τὸ ἐλπιδοφόρον βλέμμα τοὺς ὀλοκληροὶ λαοὶ δὲν ἐχρησίμεψαν στὸν τόπο μας—γιὰ μερικοὺς—ἀσπίδες ὑπόπτων ἐπιδιώξεων;

Μήπως δὲν εἶναι γνωστὴ ἢ προχειρολογία μὲ τὴν ὁποῖαν ἐρημνεύονται καὶ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ ἀνίδεους ἀνθρώπους χωρὶς κανέναν ἔλεγχο καὶ μὲ μιὰ φοβερὴ ἀσυνείδηση—ζητήματα, πρόσωπα, καὶ ἰδέες ποὺ ἀπασχολοῦνε τὴν παγκόσμια διανοητικὴ ζωὴ!

Τὶ νὰ πρωτοαναφέρουμε γιὰ νὰ ἀποδείξουμε τὸ ἀσύνετο τῆς δράσης τῶν διαφόρων αὐτῶν ἀρριβιστικῶν τύπων, ποὺ κατηλεύονται τὰ πάντα, καὶ ποὺ κοπιῶν μ' ἀδιαντροπιὰ μέσα στὴν περιοχή τοῦ πνευματικοῦ μας στίβου;

Θὰ χρειάζεστανε ἀληθινὰ ὀλοκληρὸς τόμος γιὰ νὰ περικλείσῃ κανεὶς ὅλες αὐτὲς τὶς ἐκδηλώσεις.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε αὐτὴ τὴ στιγμὴ—μιὰ ποὺ μᾶς τὴ δίνουν τὴν ευκαιρίαν οἱ νεοσοὶ αὐτοὶ κλοῦν, ποὺ ἀποτελέσαν τὴν...«Ἐνωσιὴ τῶν νέων... Λογοτεχνῶν», εἶναι ὅτι τὴ μεγαλειότερη εὐθύνη γιὰ τὸ κατάντημα αὐτό, τὴν ἔχουν οἱ σεβαστοὶ ἐκεῖνοι λόγοι ποὺ ξέροντες μοναχὰ μερικὲς φορές, ὅταν δεχτοῦν τὰ «Ἐπίχειρα» τῆς ἐπιπόλαιας τῶν ἀντίληψης ἀπὸ μέρους μερικῶν τέτοιων τύπων, νὰ καταφέρονται πιερόχολα ἐναντὶα σ' ὅλους τοὺς νέους, σάμπως οἱ νέοι αὐτοὶ—ἐκεῖνοι ποὺ ἀξίζουν νὰ θεωροῦνται τέτοιοι καὶ ποὺ ἀν-

τιπροσωπεύουν τὴ γενεὰ μας—νᾶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ καραγκιοζήλικια τους...
Καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, οἱ ὁποῖοι μάλιστα εἶναι καὶ μέλη τῆς «Ἐνώσεως τῶν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν» ἔκαμαν τὴ δουλειὰ τους. Ἐδημοσίεψαν δηλαδὴ στὶς Ἐφημερίδες, στὶς ὁποῖες ἔτυχε νῶχον διευθυντικὴ θέσιν, φαρδεῖα πλατεῖα τὴν ἀνακοίνωσι, καὶ τὰ ἀποτελέσματα (!) τῶν ἀρχαιρεισιῶν τῆς Ἐνώσεως κ.λ.π. κι' ἔδωσαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀκκίζονται οἱ ἀνόητοι αὐτοὶ τύποι καὶ νὰ σέρνουν τὸ...διανοητικὸ τους μεγαλεῖο (!) στοὺς Ἀθηναίους δρόμους, ὅπως ἔσερναν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἐποχῆς τὰ μακρὰ σπαθιά τους, ἐνθ' θάπρεπε νὰ διατάξουν τοὺς κλητήρας τῶν δημοσιογραφικῶν τῶν γραφείων νὰ τοὺς δώσουν ἓνα γερό μάθημα...

Ἄλλὰ δυστυχῶς αὐτὸ τὸ πράγμα ποὺ τὸ ἐπέβαλλε ἢ ἀντίληψη τοῦ καθήκοντος, τῶν εὐθυνῶν τους καὶ ἢ ἀνάγκη τῆς ἐξυγίανσης τῆς πνευματικῆς μας ἀτιμωσίας, δὲν τὸ ἐπράξαν, καὶ δὲν τὸ ἐπράξαν γιὰ νὰ πιστοποιήσουν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά πόσο εὐκόλῃ εἶναι στὴν Ἑλλάδα ἢ δράση τῶν νεοτέρων τύπων, καὶ πόσο τεράστιες εὐθύνες ἔχουν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ποὺ ἀξιοῦν τὸ σεβασμὸ μας γιὰ τὶς πυορρέουσες πληγές τῆς διανοητικῆς μας ζωῆς...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ

Οἱ ΕΙΚΟΝΕΣ ποὺ ἔχουμε σαυτὸ τὸ τεῦχος εἶναι ἔργα τοῦ νέου ζωγράφου Ὁρέστη Κανελλῆ, ποὺ τελευταῖα ἐξέθεσε πίνακές του στὴν αἴθουσα τοῦ «Παρθενοῦ».

Ριζικὲς εὐθες στὴν τέχνη, μὲ ὑγιεῖς τάσεις κινεῖται σὲ περιβάλλον ὄχι ξένο πρὸς τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀγωνίζεται καὶ ποὺ τυραννιέται.

ἈΠΟ ἐτοῦτο τὸ τεῦχος ἀρχίζουμε, δημοσιεύοντας, τὴ βιβλιογραφίαν τοῦ Σολωμοῦ. Ἐχομε διατάξει μὲ τέτοιο τρόπο τὴν ἄλλη μας ὕλη, ὥστε τὸ τελευταῖο ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον μέρος τοῦ περιοδικοῦ, διὰ νὰ μπορῇ νὰ ξεχωρίζεται καὶ νὰ δέεται στὸ τέλος σὲ αὐτοτελεῖς ἐπιμελημένο μικρὸ βιβλίον.

Συσταίνουμε στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «ΡΥΘΜΟΥ» καὶ σὲ κάθε ἐνδωφερόμενο, νὰ μὴ παραλείψουν ν' ἀποκτήσουν ἀνεξόδα σχεδὸν μιὰ ἐργασία ποὺ εἶναι ἀπὸ τὶς λίγες, ἂν ὄχι τὶς μοναδικὲς στὰ νεοελληνικὰ γράμματα.

ΛΟΓΩ τῆς βιβλιογραφίας ἀναβάλλουμε τὴ συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ κ. Τωμαδάκη γιὰ κατοπινὰ φύλλα.

ΠΕΝΝΙΕΣ

ΤΗΝ Κυριακὴ στὶς 18 τοῦ Φλεβάρη, ἔκαμε τὴν πρώτη του ἐμφάνισι ὁ «Μουσικὸς ὄμιλος ἐρασιτεχνῶν Πειραιῶς».

Ἀπὸ τὸ πρόγραμμα σημειώνουμε τὴν Overture Romantique τοῦ Keler Béla τὸ Minueto del Bove τοῦ Haydu καὶ τὸ Danze dell Ore τοῦ Ponchielle ἀποδοθέν με θαυμαστὴ δεξιότητι ὑπὸ τοῦ κλασσικοῦ κοραφέτου ἐκ τῶν κ. κ. Καραγιώργου, Ἀντωνιάδου, Ἀραπογιάννη καὶ Παρασκευοπούλου.

ΣΕ πρόσφατη γενικὴ συνέλευσι τῶν μελῶν τῆς «Ἐνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν» καὶ πρὸ τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ὑπεβλήθη πρότασι ἀπὸ τὸν Ν. Κατηφόρη, ὅπως ἢ «Ἐνωσις» διαμαρτυρηθῇ διὰ τοὺς ὑπεύθυνους τῶν σκηνῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Τὴν πρότασι ἐψήφισαν 20 κατὰ 26. Οἱ τελευταῖοι ὑπεστήριξαν προσωπικὴ μόνον διαμαρτυρία καὶ ὄχι τῆς «Ἐνώσεως» ὡς σωματείου. Ὑπὲρ τῆς προτάσεως ἐτάχθησαν οἱ: Κ. Βάρναλης, Π. Πικρός, Λέων Κουκούλας, Κ. Καρθαῖος Ἄ. Στρατηγόπουλος, Σπυρ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Κατηφόρης, Χρ. Λεβάντας, Βελ. Φέρρης, Γ. Θεοδορίδης καὶ Λ. Δασκαλάκη, Λ. Ίακωβίδου, Μοάτσου, Εὐγενία Ζωγράφου κ. ἄ.

BIBLIA ΤΟΥ ΛΑΒΑΜΕ :

LOUIS ROUSSEL
ΑΓΗ ΛΕΒΕΝΤΗ
ΚΟΥΛΗ ΖΑΜΠΑΘΑ
ΗΛΙΑ ΠΑΡΙΟΥ
Μ. ΚΑΛΛΟΝΑΙΟΥ

ΛΕΥΤΕΡΗ ΞΑΝΘΟΥ
ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
Ν. Π. ΔΟΥΡΟΥ
ΜΑΝΟΛΗ ΚΡΙΑΡΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 1933.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΤΟΥ ΛΑΒΑΜΕ :

LIBRE

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΝΕΙΑΤΑ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

L' Hellénisme de Jean Moréas.

Βραδινά μιλήματα.

Τὸ βασίλειμα τῆς ἀγάπης.

Πρῶτες νότες

Μαχαβαρίτα (τὸ παλῆν τραγοῦδι τοῦ Γάγγη—

Προλ. L. Roussel).

Παράφωνες ἱστορίες.

Ὁ κύκλος τῶν στοχασμῶν.

Ἡ ἀτιμὴ Παρθένα.

Διορθώσεις εἰς τὸν Στάθιον τοῦ Κρητικοῦ Θεά-
τρον Σάθα. (Ἀνατύπωση ἀπὸ τὴν Ἐπετη-
ρίδα τῆς Ἐτ. Βυζ. σπουδῶν—1933).

Ἐτήσια Λογοτεχνικὴ ἔκδοσις. Πόλη.

Περιοδικὸ κριτικῆς τῆς Νεοελ. Λογοτεχνίας (L.
Roussel, διευθυντῆς) Παρίσι.

Μηνιαῖο περιοδικὸ—Ἀθήνα.

Ἔτος ΚΣΤ'—ἀρ. 303 καὶ 304.

Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ τῶν Νέων—

Δράμα. Χρόν. Α'. Τεύχ. Β'. (Γενάρης).

Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ Περιοδικὸ—Ἀθήνα.

Ἔτος ΣΤ'—Ἀριθμ. 66—67—68.